

NAAMIOITA

KUSTANNUS-
OSAKEYHTIÖ
OTAVA
HELSINKI

EINO LEINO

NAAMIOITA

EINO LEINO

on ennen julaissut:

Maaliskuun lauluja	—: 50
Tarina suuresta tammesta y. m. runoja	1: 50
Yökehrääjä. Runoja	2: 50
Sata ja yksi laulua	2: 50
Tuonelan joutsen. Näytelmäruno	1: 25
Ajan aalloilta. Runoja	1: 75
Hiihtäjän virsiä	—: 75
Johan Wilhelm. 3-näyt. näytelmä	2: 50
Sota valosta. 5-näyt. näytelmä	3: 50
Pyhä kevät. Runoja	2: 50
Kivesjärveläiset. Kertomaruno	2: 50
Kangastuksia. Runoja	2: 50
Päiväperhoja. Pieniä tarinoita	1: 75
Helkavirsiä	2: 50
Simo Hurtta, I. Runosikermä	1: 50
Kaunosielu. Kuvaus	1: 75
Talvi-yö. Runoja	1: 75

Suomalainen näyttämötaide 19⁹/₄02 2:—

EINO LEINO

NAAMIOITA

HELSINGISSÄ
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

Esittämis- ja kääntämislupa on tekijältä pyydettävä.

Helsingissä 1905,
Helsingin Uusi Kirjapaino-Osakeyhtiö

Sensuurin hyväksymä, Helsingissä lokak. 18 p. 1905.

SISÄLLYS.

	Siv.
Väinämöisen kosinta. Karkelo. 1 kuvaelma . . .	1
Hiiden miekka. Satunäytelmä. 6 kuvaelmaa . . .	21
Pentti Pääkkönen. Luonnekuvaus. 3 näytöstä . .	93
Lydian kuningas. Tarina Herodotoksen muukaan. 1 kuvaelma	171
Meiram. Itämainen fantasia. 3 kuvaelmaa	188

VÄINÄMÖISEN KOSINTA
KARKELO
1 KUVVELMA

HENKILÖT:

VÄINÄMÖINEN.

AINO.

KOIVUTAR.

HAAVATAR.

PIHLAJATAR.

TUOMETAR.

Linnunlaululehto. Pieni aho. Sinipiikojen karkelo.

Sinipiikojen kesälaulu.

Päivä paistaa, lehti loistaa,
vaarat tanhun tahdin toistaa:
kesä tullut on.

Kukkii joka kummun multa,
sykkii joka sydän kulta:
kesä tullut on.

Lainehtivat niitut, laihot,
aukee aran rinnan kaihot:
kesä tullut on.

Metsä seisoo morsianna.
Tuuli pyytää: „suukko anna!“
kesä tullut on.

Tuoksahtavat haavat, tuomet,
painuu päivän silmäluomet:
kesä tullut on.

Kelle lensi metsän muisku?
Kulki kautta lehdon kuisku:
kesä tullut on.

Vierivät pois. Aino tulee allapäin.

Aino
yksin.

Soi ennen sorea ääni
niinkuin lintu lehtipuussa,

kengänkanta keikahteli
 niinkuin oksalla orava;
 on nyt tullut toinen aika,
 aika toinen ankarampi,
 ajatukseni samoovat
 aina polkuja samoja,
 niinkuin talviset jänikset,
 talven lunta tarpovaiset.

Istuu kivelle ja itkee. Sinipiiat tulevat puiden lo-
 masta.

Koivutar.

Mitä itket, impi rukka?

Haavatar.

Mitä vaivainen valitat?

Pihlajatar.

Kerro, suin sulin puhele!

Aino.

Oi, siskot, siniset piiat!
 Jo on tullut tuskan hetki.

Haavatar.

Kerro, kauneko katosi?

Pihlajatar.

Kaasit maahan karjan maidon!

Koivutar.

Pistikö havuinen piikki?

Aino.

Pahemmin, paljoo pahemmin. —
On ailut sydän-alassa.

Sinippiat

vavahtaen.

Ainoll' on suru sydämen.

Koko metsä toistaa hiljaisesti humisten saman lauseen.

Aino.

Veljeni minut lupasi
väkevälle Väinämölle. —
Tuota itken ja valitan.

Koivutar.

Voi sinua, siskorukka!

Haavatar.

Etkö Väinöä rakasta?

Aino.

Hyi, mitä puhutkin! Enhän
tiedä ees, mitä on lempi.

Haavatar.

Sen sanon sinulle kohta:
lempi on lehti lentäväinen.

Pyörähtää kantapäällään.

Aino.

Taivasta tavottelevi?

Haavatar

nauraen.

Sentään maahan muksahtavi.

Koivutar.

Älä usko Haavatarta!

Hällä on keveä kieli.

Pihlajatar.

Jalka vieläkin keveempi, —
liikkuu sinne, liikkuu tänne:
niin ei lepata lempi.

Aino.

Sinua enemmän uskon. —
Lausuos, mikä on lempi!

Pihlajatar.

Lempi on kukka eikä lehti.

Aino.

Kukkivi kesän lyhyen?

Pihlajatar.

Mutta kantaa pitkän marjan.

Soi simapillin ääni.

Koivutar.

Tellervon simainen pilli! —
Jo kyllin loruja, siskot.

Haavatar.

Se oli kutsu karkeloihin!

Pihlajatar.

Käytkö leikkihin keralla?

Aino.

En tiedä. — Mitä ma mietin? —

Luulen äsken itkeneeni. —

Toki tanhu on parempi.

Sinippiat vierivät pois vieden Ainon kerallaan.
„Päivä paistaa, lehto loistaa“ j. n. e. — Väinämöinen
tulee.

Väinämöinen

yksin.

Näillä on ahoilla ennen

vesalempi vieriteltyt,

näiden ilmojen ilossa

sinisotka sorjistunut!

Usein katselin kisoissa

neien vartta notkuvata,

noin silloin ajattelin ma:

kun tulisit mulle, neiti,

mie sinua keinuttaisin

virren helkkyvän vivulla,

laulun laajan polven päällä.

Huomaa sukkanauhan maassa.

Ainon nauha! Armas nauha! —

Tästä on kukka kulkenunna! —

Kivi on tässä kirkkahampi,

paasi kullan-paistavampi. —
Hoi, salon siniset piiat,
kussa astuu Aino neiti?

Ääni
metsästä

Täällä.

Väinämöinen.

Missä?

Ääni
toisaalta.

Täällä!

Väinämöinen.

Missä?

Ääni
toisaalta.

Täällä, täällä! Kah, kävele!

Väinämöinen.

Kyllä, kunhan äänen kuulen.

Harhailee puiden lomassa. Häviää hetkeksi. — Sini-
piiät pelmahtavat esille, Aino heidän kerallaan. Laulavat
ja karkeloivat:

Leikkilaulu.

Leikitäänkö? Leikitään.
Kisasilla kiistellään.
Ole sinä kissa, minä olen hiiri!
Täss' on tanhumme piiri.

Hupsis! Ohi hurahdit.
 Kupsis! Kohti kurahdit.
 Joko tuli hirmu, joko tuli surma?
 Ei, vaan huulien hurma.

Vierivät pois.

Väinämöinen
 tulee.

Kummallista! Lien lumottu
 keskellä jumalan päivän. —
 Ajatukseni sekoovat
 kuin polutkin kankahalla.
 Kuljen yhtä ympyrätä.
 — Ota, metsä, urhon uhri!

Ottaa kultavitjoja vyöltään ja kaulaltaan ja ripustelee
 puiden oksiin. — Sinippiat tulevat esiin hymyillen ja vei-
 kistellen.

Koivutar.

Kas, kuinka koreat käädyt!

Väinämöinen.

Kaunihimmat kaulallasi.

Tuometar.

Kultavitjat!

Väinämöinen.

Tuomen kulta!

Haavatar.

Näkö on minulle?

Väinämöinen.

Sulle!

Pihlajatar.

Nää minulle!

Väinämöinen.

Kelles muulle?

Pihlajatar.

Kiitos, kiitos, kiltti urho! —
Mitä etsinet ereä?

Tuometar.

Pyytä, teertä, hirveäkö? —
Pyydä vaan, mitä halajat!

Haavatar

kevytmielisesti.

Eipä sentään aivan, sisko. —
Toki haastele halusi!

Väinämöinen.

En ole pyytä pyytämässä,
tarvasta tavottamassa. —
Ajan nuorta Aino-neittä.

Koivutar.

Kah, ota, tulevi tuossa! —
Kiitos kaunis lahjastasi.

Vierivät pois. — Aino tulee hiljaiseen ja hajamielisenä.
Väinämöinen piiloutuu lehvien lomaan.

A i n o

itseksseen.

Lienkö kauankin kävellyt
polkuja salon sinisen? —
Päivä jo läntehen lipuvi. —
Miksi metsähän lähinkin? —
Ah, jo muistan! Ma meninhän
vastaksehen varvikosta.

Taittelee lehviä, hyräillen hiljaa:

Taitan vastan taatolleni,
toisen taitan maamolleni,
kokoelen kolmannenki
verevälle veiolleni.
Kenpä taittavi minulle,
ojentaa vihannan oksan,
jolla peipponen peseime,
pulmonen puhasteleime,
näissä suurissa suruissa,
apeissa miel'aloissa?

V ä i n ä m ö i n e n

kuiskaten.

Aino!

A i n o

säpsähtäen.

Ken puhuvi?

Väinämöinen

tullen esille.

Minä. —

Terve mielitiettyseni!

Aino

Terve tervehyttäjälle.

Väinämöinen.

Oletpa kuin tytär Tapion
sinimetsän siimeksessä. —

Ja noin kauniissa puvussa!

Käädyt kaulalla koreat,
tinaristi rinnan päällä! —

Suonet, katselen sinua.

Aino

Silmä ei ottane osoa.

Taittelee lehviä edelleen. — Vaitiolo.

Väinämöinen

Muistatko sitä sa vielä,
kun sun viimeksi tapasin?

Tulit Väinölän tupahan,
toit minulle mansikoita —

Aino.

Toin ma ehdosta emoni.

Väinämöinen
ei kuulevinaan.

Mie sinua siitä kiitin,
suulle suutelin sinua,
sull' oli juuri suussa marja,
joka särkyi suudellessa,
purskutti punaisen juovan
poskilleni, parralleni.
Sie sitä hyvinkin nauroit! —
Muistatko sitä sa vielä?

Aino.

En.

Väinämöinen.

Etkö? Lie sinulla
nytkin marja suumalossa? —
Sieltä pois se suudelkaamme!

Yrittää lähestyä. Aino kääntyy selin.

Aino.

Menneet on kesäiset marjat.

Väinämöinen.

Toki toiset kypsynehet. —

Suoraan:

Ihana olet sa, Aino,
noin kun nuorena näen sun,
puhtaana, punastuvana,
tinaristi rinnan päällä! —
Tahdotko minulle tulla?

Aino

hiljaisesti.

Olenhan sinulle myöty.

Väinämöinen

ylevästi.

En sinua väkisin viene. —

Aino, annahan sanasi!

Aino.

Sanan saanet maamoltani.

Väinämöinen.

Sulta yksin sen tahon ma. —

Huolitko minusta?

Aino.

Huolin

taikka lienen huolimatta!

Olen kaupattu kananen.

Väinämöinen.

Se oli juoni Joukahaisen,
ei paula minun panema. —

Lämpimästi:

Kuule, kun valalla vannon:

jos et sa minusta huoli,

menen pois koihin kotia,

en tavanne taattoasi.

Siis sano sana pätevä! —

Pidätkö pikkuisen minusta?

Aino
häätäisesti.
Pidänhän sinusta, pidän.

Väinämöinen
riemastuen.
Siis omani!

Aino
käsiään väännellen.
Voi, kun on vaiva! —
Toki en sulhoksi suvainne.

Väinämöinen on tarttunut häntä kiini vyötäisistä. Aino on irroitannut itsensä. Nyt pitkä vaitiolo. — Väinämöinen peittää silmänsä kädellään.

Väinämöinen.
Jää hyvästi!
Aikoo mennä.

Aino
vienosti.
Väinö!

Väinämöinen
kääntyen.

Aino!
Puhuitko jotakin!

Aino
empien.

Puhuin.
Ethän suuttunut?

Väinämöinen

lempeästi.

Sinulle!

En ikinä. Itken sua
niinkuin mennyttä suvea,
sadekaarta taivahalla. —
Jää hyvästi!

Aikoo mennä jälleen.

Aino

naivisti.

Luulen, mulla
nyt on marja suumalossa.

Väinämöinen

hurmautuen.

Aino! Aino! Armahani!

Sulkee hänet syliinsä.

Ei, minä en sinusta luovu,
riippunen sinusta kiini
niinkuin matkamies Manalan
viimeisestä viitapuusta,
elämän rannalta eroten!

Syleilee ja suutelee häntä. — Aino arasteleikse.

Aino.

Sankari! Sinua säikyn.

Väinämöinen.

Aukaisen sinulle auki
oman rinnan riemuholvit,

kuuletko, kuinka ne kajahtaa:
 „Astu tänne, Aino-neiti!“ —
 Vien sinut taivahan laelle,
 näytän sulle kaikki kansat,
 kansat huutavat sinulle:
 „Terve, nuori Aino-neiti!“

Aino

levottomana.

Lupasit lähteä kotihin. —
 Sitten, sitten haastelkaamme!

Väinämöinen

ei kuule häntä.

Vaan sinä et siitä huoli,
 siinä oikeinkin osannet!

Vetää hänet polvelle istumaan. Haltioituen:

Suur' on hengen valtakunta,
 sitäkö hallita haluat?

Tunnetko meressä, maassa,

Luojan valtimon tykinnän?

Tahdotko, sen auki isken,

tahdotko, jotta ma johatan

suuhusi punaisen suihkun

elämätä, aurinkoa? —

Aino, katsohan minuhun! —

Lähdemmekö? Lennämmekö?

Näytämmekö maailmalle

kaksi onnen ottolasta?

Aino

pyrkii irti.

Päästä! Päästä! — Oi emoni!

Salamat iskevät, ukkonen jyrisee. — Väinämöinen polvillaan halaten Ainoa.

Väinämöinen.

Tiedäthän, min' olen vanha,
näethän hapseni hopeiset,
ne harmeni kesäisnä yönä
kerran Hiiden kiukahalla,
kun tulin tuntemaan totuuden. —
Tunnetko totuuden, tyttö? —
Se on tauti, talvi, kuolo.
Min' olen totuus, minä! —
Siks minä olenkin vanha! —
Siks minä olenkin ruma! —
Siks minä sinua lemmin! —
Sin' olet kauneus elämän!
Sin' olet kevät ja kukka!
Siks sinut raiskata tahonkin! —

Aino

irti tempautuen.

Auttakaa julkiset jumalat!

Rientää pois. — Rajuilma hiljenee. Taustassa kaunis sateenkaari.

Väinämöinen.

Sinne se kana katosi! —
Houkkapa olin, kun etsin

elämältä haavettani,
pyytelin pyhäistä unta
käsin, kurja, kosketella!
Haave ilmahan hajosi,
utu nousi tuulen teille,
tässä seison syli avoinna,
hämilläni, häpeilläni,
niinkuin lapsi
vesikaaren viettelemä.
Jää hyvästi, kaunis kaari!
Minä maan päälle palajan.

Esirippu.

HIIDEN MIEKKA

6 KUVAELMAA

HENKILÖT:

ÄIDIN KUOPUS.
KULTAHELKKA.
ÄITI.
SUKKAMIELI.
KIRKI.
NUKKU-MATTI.
UNIKEKO.
LYHTY-UKKO.
VUOREN VANHIN.
AJAN HIISI.
PÖYTÄ-HIISI.
OVI-HIISI.
KUNINGAS.
HOVIHERRA.
TRUBADUURI.

Keijukaisia, Heinäsirkkoja, Päivänkukkia, Talkooväkeä,
Paimentyttöjä, Metsästäjiä, Virvatulia, Tonttuja, Hiiden impiä,
Hoviväkeä, Kansaa.

ENSIMÄINEN KUVAELMA.

Pieni mökki, jonka ikkunasta tuli tuikkaa. Ikkunan ääressä näkyy Äiti kehräämässä. Mökin edessä, joka on matalla kummulla, muutamia suuria puita. Niiden alla penkki, penkillä Äidin Kuopus ja Kultahelkka. Kummun alla aho, sen ympärillä sankka metsä. Kuutamo. — Äiti laulaa:

Äidin surut.

Kolme yötä peräkkäin
suurta surun unta näin,
siitä asti murhe mulla
mielessä on tuiretulla.

Näin ma unta miekasta,
verisestä hiekasta.
Kiesus, kaitse äidin lasta
sotateille sortumasta!

Näin ma maljan kuohuvan
kuivaks saakka sakkahan.
Totta, Herra, hekkumasta
estät emon lempilasta!

Nyrkin vielä viimeks näin,
kohotetun taivoon päin.
Huudahdin ja heräsin ma,
hereillääkin vapisin ma.

Ethän, Luoja, milloinkaan
hänen salli horjahtaa
itse-uhmaan ylpeähän,
jumalaansa kieltämähän?

Mieli nöyrä hälle suo!
 Tai jos tahtosi on tuo,
 tapa ennen taisteluihin,
 syökse synnin nautinnoihin!

Hurja, mitä huusinkaan?
 Ethän kuullut kauheaa?
 Tee kuin tahdot, Ristus, aina!
 Lapseni on sulta laina.

Äidin Kuopus.

Sydämeni käy aina niin surulliseksi, kun äiti laulaa.

Kultahelkka.

Suru onki suloisempaa kuin ilo. — Minäkin olen usein surullinen, erittäinkin näin illoin.

Äidin Kuopus.

Minä olen vain silloin surullinen, kun olen tehnyt jotakin pahaa.

Kultahelkka.

Mitä pahaa sinä olet nyt tehnyt?

Äidin Kuopus.

En tiedä. — Usein voi ihminen tehdä pahaa ihan tietämättään. Ja se paha on pahin kaikista, sillä sitä ei voi parantaa.

Kultahelkka.

Hyi, kuinka sinä puhut! — Kaikki voidaan parantaa.

Äidin Kuopus.

Eipäs. — Jos minä lyön rikki tuon ikkunan, et sinä sitä ikinä voi entiselleen saattaa.

Kultahelkka.

Mutta lasimestari voi tehdä uuden.

Äidin Kuopus.

Ehkä. — Mutta kuka voi laittaa minulle uuden sydämen?

Kultahelkka.

Jumala.

Äidin Kuopus.

Sinä tarkoitat sitä taivaallista lasimestaria?

Kultahelkka.

Hyi, kuinka sinä puhut! — Nyt sinä ihan varmaan pilkkaat jumalaa.

Äidin Kuopus.

Katsos, äitini antoi minulle kerran kultaisen sydämen kuvan. Hän sanoi, että minun piti se visusti säilyttää. — Mutta nyt se on rikki, näetkös!

Kultahelkka.

Voi, voi, kuinka kaunis sydän! — Miten se tapahtui?

Äidin Kuopus.

Se oli pudonnut lattialle ja minä polkasin sen päälle vahingossa. — Sitä ei kukaan voi korjata. Onko ihme, jos olen surullinen?

Kultahelkka.

Minunkin äitini antoi minulle kultasydämen. — Sinä saat sen. Tässä! — Älä ole enää pahoillasi!

Äidin Kuopus.

Kuinka minä voin ottaa sinulta ainoasi?

Kultahelkka.

Sinä annat minulle myös ainoasi.

Äidin Kuopus.

Mutta minun on vain muruja. — Enhän minä voi näitä kenellekään tarjota.

Kultahelkka.

Minä säilytän murut ja koetan liittää ne yhteen. — Kas, noin! — Sinä ripustat tämän kaulaasi, mutta varokin, ettet sitä riko! Sillä silloin ei minulla ole enää sinulle ehyttä antaa.

Äidin Kuopus.

Hyvä, rakas, Kultahelkka! — Kuinka minä voin sinua kyllin kiittää?

Suutelee häntä. Keijukaisten hunnut heilahtelevat puiden välistä. Äiti katsoo ikkunasta päättään nyykähyttäen. Sukkamieli näkyy ahon toisella laidalla taikasauvaansa nojautuneena.

Sukkamieli
sauvansa kohottaen.

Ihmislapset!

Mitä te mietitte turhaa?
Ei ole hyvää eikä pahaa.
Vaakalaudat
ei ole vapaita henkiä varten.
Kaunis-polkuinen,
kaino-poimuinen,
ohut-huntuinen
onnen on karkelo taivahan alla.
Tulkaa! Tulkaa!
Me odotamme.
Kohta me tanhumme aloitamme.

Äidin Kuopus
kuiskaten.

Kuulitko?

Kultahelkka.

Mitä?

Äidin Kuopus.

Kuulin kumman laulun. Se soi korvissani kuin unetarten soitto. — Kuka lauloi?

Kultahelkka.

Miksi niin minuun tuijotat? — Omat unesi laulaneet lienevät.

Äidin Kuopus.

Suojele sitten minua minun uniltani! Ne tietävät turmiota, Kultahelkka!

Kultahelkka.

Mitä sanot? — Mitkä unet?

Äidin Kuopus.

Nuo, nuo etkö näe? — Ne tanssivat minun edessäni. Katso!

Keijukaisten hunnut vilahtelevat puiden lomissa.

Kultahelkka.

Sinun silmälautasi painuvat kiini. — Uneksitko sinä?

Äidin Kuopus.

Minä olen niin väsynyt.

Kultahelkka.

Nuku! Hiljaa tahdon minä sinun hapsiasi hivellä.

Äidin Kuopus.

Sinä olet hyvä, Kultahelkka. — Ethän sinä koskaan jätä minua?

Kultahelkka.

En, en. — Nuku, nuku!

Äidin Kuopus nukkuu, pää Kultahelkan polvella. Keijukaiset karkeloivat. Sukkamieli kohottaa jälleen sauvansa.

Keijukaisten laulu.

Keinuvi muodot maailman,
 notkuvi neitojen lanteet.
 Heitä, etsivä henki, oi,
 tuntosi turhat kanteet!
 Laukee kaaret taivahan,
 aukee vyöt ja vanteet.
 Sydän särkynyt tänne tuo!
 Saat sinä synnin anteet.

Helppo syyttömän hengittää,
 koske ei jalka kukkaan.
 Kuuhut kylvävi hopeitaan
 hartioille ja tukkaan.
 Tanssivat tähdet taivahan;
 huokaa hullut hukkaan.
 Viisas mielensä kammitsoi
 kautokenkään ja sukkaan.

Äidin Kuopus
ponnahtaen.

Kultahelkka! — Miksi jätit minut?

Kultahelkka.

En ole jättänyt sinua. Istun vierelläsi.

Äidin Kuopus.

Peninkulmien päässä olit. — Oi, minua!

Kultahelkka.

Sinä olet sairas ja sinun hengityksesi polttaa
 kuin tuli. — Menkäämme!

Äidin Kuopus.

Minne?

Kultahelkka.

Tupaan tietystikin. Äitikin varmaan odottaa meitä. — Näetkö? Hän kutsuu.

Äiti viittaa ikkunasta. Kultahelkka on noussut seisomaan.

Äidin Kuopus

tarttuen häneen.

Kasvinsiskoni kallis! — Kuka hän on?

Kultahelkka.

Kasvinveljeni verevä! Onhan se äiti.

Äidin Kuopus.

Taisi olla. — Hän näytti minusta vain niin oudolta. Ihan kuin Tuonelassa käyneeltä.

Kultahelkka.

Niin minunkin äitini näytti, kun hän lepäsi kuolleena arkussaan. — Mutta hän oli kuitenkin minun oma äitini.

Peittää kasvonsa esiliinallaan.

Äidin Kuopus.

Anna anteeksi, Kultahelkka! — En muistanut, että äitisi oli kuollut. — Mene tupaan, mene!

Kultahelkka.

Entä sinä? Jäätkö sinä tänne?

Äidin Kuopus.

Minä vielä illan ilmassa hetkisen henkeni polttaa jäähdyttelen. — Mene!

Kultahelkka.

Niinpä menenkin. Mutta älä viikkoa viivy! — Pian on aika levolle käydä.

Mene. Äidin Kuopus katsoo hänen jälkeensä ja painaa sitten päänsä nyyhkyttäen puun runkoon.

Äidin Kuopus.

Hän on hyvä. — Minä olen niin paha, niin paha!

Sukkamieli

lähestyen häntä.

Hyvä, että lähetit hänet pois. — En olisi voinut tulla, niin kauan kuin hän luonasi oli.

Äidin Kuopus.

Kuka olet sinä?

Sukkamieli.

Keijukaisten keveäjalkainen valtiatar, metsän ja kuutamon kuningatar, ja kaikkien kastehelmien, joita maassa ja puun-oksilla päilyy. — Nämä ovat minun hovineitojani.

Keijukaiset tulevat puiden lomista ja niijaavat koreasti.

Äidin Kuopus.

Mitä tahdot minusta?

Sukkamieli.

Tahdon viedä sinut linnaani kirjavaisen kiven sisässä, keskellä mesimarjaista ahoa. — Ei paista sinne päivä, ei kuu, vuodet kuluvat kuin varjo eikä mittaa minuutteja muu kuin tuokio halusi syntymisestä sen täyttymiseen. — Tahdotko tulla minun kerallani?

Äidin Kuopus.

Sinä olet kuningatar, minä vain köyhä mökin poika. — Kuinka vois sinä seurata sinua?

Sukkamieli.

Ole sinä minun kuninkaani, niin olet sinä minua ylhäisempi! — Tuletko?

Äidin Kuopus.

Tulen. — Mutta ensin täytyä minun jättää hyvästit äidille ja Kultahelkalle.

Sukkamieli.

Turhaa huolta! Voithan palata päivänkoitossa takaisin, jos ei linnani miellytä sinua. — Ketään en väkivallalla pidätä.

Äidin Kuopus.

Mutta he odottavat minua.

Sukkamieli.

He luulevat sinun lähteneen käyskentelemään lämpöisessä yössä. — Tule!

Äidin Kuopus empii epä tietoisena. Äiti asettaa kynttilän ikkunaan.

Äidin Kuopus.

Näetkö, hän asettaa kynttilän ikkunaan!

Sukkamieli.

Näetkö, että myöskin minun silmäni ovat kaksi kynttilää?

Äidin Kuopus.

Kultahelkka kutsuu minua.

Kuuluu selvään Kultahelkan ääni: „Tule! Mihinkä jäit?“

Sukkamieli.

Ja minä suutelen sinua. — Kumpaa tahdot sinä kuulla?

Suutelee häntä

Äidin Kuopus.

Sinua tahdon minä seurata, kuutamon kalpea kuningatar! — Menkäämme!

Sukkamieli.

Neitoni! Lauaen ja tanssien näyttäkää minulle tietä metsien hopeaisten halki!

Kohottaa sauvansa. Keijukaiset laulavat:

Sukkamielen sauva.

Puiden takaa puiden taaksi
 metsän linnat liukuu.
 Sukkamielen sauvan päässä on
 hopeainen tiuku.

Kun se tiuku helisee,
 niin hämy maille lankee,
 riutuu rinta ihmisten
 ja miel' on ahdas, ankee.

Puiden takaa puiden taaksi
 metsän linnat liukuu.
 Sukkamielen sauvan päässä
 kultainen on tiuku.

Kun se tiuku helisee,
 niin herää hengen härmä,
 kuudan maita kulkevi
 ja säihkyy unen särmä.

Puiden takaa puiden taaksi
 metsän linnat liukuu.
 Sukkamielen sauvan päässä on
 timanttinen tiuku.

Kun se tiuku helisee,
 on mieli miekan alla,
 astuu ilmi aurinko
 ja maailmass' on halla.

Vierivät pois vieden Sukkamielen ja Äidin Kuo-
 puksen kerallaan.

Esirippu.

TOINEN KUVAELMA.

Sukkamielen linna kirjavaisessa kivessä. Kuuluu hiljaista soitantoa. Äidin Kuopus lepää kultaisella vuoteella. Sukkamieli seisoo hänen päänsä pohjissa. Kirki käy ympäri ja kaatelee maljoihin.

Keijukaisia, Heinäsirkkoja, Perhosia, Päivänkukkia y. m.

Sukkamieli.

Oletko onnellinen?

Äidin Kuopus.

En ole elämässäni ollut onnellisempi. — Tämä on kuin unta.

Sukkamieli.

Unta autuaitten.

Äidin Kuopus.

Kahden autuaan. — Mikä hetki päivästä lienee?

Sukkamieli.

En tiedä. — Ei täällä ole tapana sellaisia kysellä.

Äidin Kuopus.

Vai niin. Mutta minulla on niin hiivatin nälkä.
— Ei taida olla sekään tapana täällä?

Sukkamieli.

Päivänkukat! Teidän kuninkaanne halajaa syödä!
— Ruokkikaa häntä!

Päivänkukat rientävät tarjoamaan.

Äidin Kuopus.

Mitä tämä on?

Päivänkukka.

Se on hunajaa.

Äidin Kuopus.

Hyi!

Sukkamieli.

Etkö pidä hunajasta?

Äidin Kuopus.

Minä tahdon leipää, hyvää, rukiista leipää, enkä mitään sormenpään kokoisia mesikakkuja. — Noh, annahan tänne! Talossa talon tavalla.

Sukkamieli.

Etkö enää rakasta minua?

Äidin Kuopus.

Kyllä, kyllä tietystikin. Mutta minä en pidä sinun kyökistäsi. — Onko teillä jotakin juotavaa?

Sukkamieli.

Kirki! Etkö kuule? Kuninkaasi tahtoo juoda?

Kirki.

Saaman pitää. — Pyydän nöyrimmästi.

Kaataa maljaan ja ojentaa sen.

Äidin Kuopus

maistaen.

Mitä tämä on?

Kirki.

Se on marjamehua. Parasta mesimarjalikööriä, mitä on saatavissa kolmen kuninkaan valtakunnasta.

Äidin Kuopus.

Hyi, saakeli!

Sukkamieli.

Mitä tahtoisit mieluummin juoda?

Äidin Kuopus.

Tahtoisin pytyn viilipiimää.

Sukkamieli.

Sitä ei meillä ole. — Eivät kuninkaasellaista huoli.

Äidin Kuopus.

Hiisi olkoon teidän kuninkaasne! — Olkoon menneeksi sitten kulaus marjalikööriä! — Mutta milloin täällä on tapana mennä maata?

Sukkamieli.

Me emme nuku milloinkaan. Me vain painamme joskus päämme alas.

Äidin Kuopus.

Ei se minulle riitä. Kyllä minun täytyy saada oikein kuorsata. — Onko se sallittu?

Sukkamieli.

Kyllä. — Kutsummeko tänne Nukku-Matin? Hän ymmärtää paremmin sellaisia asioita.

Äidin Kuopus.

Nukku-Matti on minun vanha tuttavani. — Kutsu vaan hänet tänne! — Mutta jos hän vie minut Höyhensaarille?

Sukkamieli.

Etkö tahtoisi pois täältä?

Äidin Kuopus.

En, sillä itse asiassa on tämä hyvin mukava talo. — Tuossahan Matti tulee!

Nukku-Matti.

Hyvä iltaa!

Äidin Kuopus.

Iltaa, iltaa. — Mistä kaukaa Matti tulee?

Nukku-Matti.

Tulen yhdeksän meren takaa, eräästä pienestä töllistä, jossa minulla oli hyvin paljon työtä.

Äidin Kuopus.

Jahhah. Mitä työtä Matti tarkoittaa?

Nukku-Matti.

Siellä asui eräs pieni tyttö, jota minun oli aivan mahdoton saada nukkumaan. — Mikäs hänen nimensä taas olikaan . . . ?

Äidin Kuopus.

Se ei mahtanut olla mikään hyvä tyttö.

Nukku-Matti.

Kyllä, ei tytössä vikaa ollut, mutta eräs ystävä oli hänet juuri pettänyt

Äidin Kuopus.

Pettänyt!

Nukku-Matti.

Ja vienyt vielä hänen kultaisen sydämensä. —
Kulta kulta

Äidin Kuopus.

Kultahelkka. — Perhana, hänet olen minä aivan
unohtanut!

Nukku-Matti.

Niin juuri, Kultahelkka. Ja sen pojan nimi,
joka oli hänet pettänyt

Äidin Kuopus.

Oli Äidin Kuopus. — Kyllä minä tiedän sen
asian paremmin kuin sinä. — Voit mennä mat-
koihisi!

Nukku-Matti.

Etkö sinäkään tahdo nukkua?

Äidin Kuopus.

Kyllä. Mutta sinä tuot minulle niin ikäviä
unia. — Mene, mene!

Nukku-Matti.

Merkillisiä nuo ihmiset ovat! He pelkäävät
unia eivätkä pelkää omia tekojaan. — Kyllä men-
nään, hyvästi, hyvästi!

Sukkamieli.

Paras olikin, että hän meni. Hän on niin viisas olevinaan.

Äidin Kuopus.

Hän ei enää pidä minusta. Minä näin sen aivan selvästi hänen silmistään. — Mutta eikö täällä ole ketään muuta unineuvosta?

Sukkamieli.

Kyllä, Unikeko. — Tahdotko, että kutsumme hänet tänne?

Äidin Kuopus.

Hm. Hiukan kiusallinen tuttavuus. — Mutta antaa tulla vaan.

Sukkamieli viittaa neidolleen. Unikeko tulee haukotellen.

Unikeko.

Päivää!

Äidin Kuopus.

Päiväkö nyt onkin? Ja minä kun en vielä ole nähnyt edes iltaakaan.

Unikeko
haukotellen.

Illan virkku aamun torkku, se tapa talon

Äidin Kuopus.

. . . . hävittää! — Niin juuri, se näkyy sinun päältäsin! — Mutta voitko seuloa minulle kahmalollisen unijauhoja?

Unikeko.

Saat unta kuinka paljon vaan halujat. — Mutta sitä ennen tulee sinun seuloa tukkasi pörröiseksi niinkuin minun ja

Äidin Kuopus.

Se on pian tehty. Näinkö?

Unikeko.

Käy laatuun. — Sitten tulee sinun vain seurata minun esimerkkiäni.

Äidin Kuopus.

Haukotella?

Unikeko.

Tahdin mukaan. — Yks, kaks, kolme, nyt! Yks, kaks, kolme

Äidin Kuopus.

Yks kaks kolme Tämähän käy vallan mainiosti.

Haukottelevat vastakkain.

Unikeko.

Näkyä, että sinulla on hyvät luonnonlahjat. — Yks kaks kolme

Äidin Kuopus.

En minä enää viitsi. — Eihän uni tulekaan?

Unikeko.

Ei, ei. — Eikö tarkoituksesi ollutkin nukkua valveillasi?

Äidin Kuopus.

Mene hiiteen! Sitä osaan minä kyllä ihmankin sinua. — Minä tahdon nukkua oikein.

Unikeko.

Mitä sitten kutsutat minua!

Menee.

Äidin Kuopus.

Ei taida tulla unesta mitään tässä talossa.

Sukkamieli.

On meillä vielä yksi keino. — Mutta se on hiukan vaarallinen.

Äidin Kuopus.

Mikä keino se on?

Sukkamieli.

Se on se niin kutsuttu unohduksen uni.

Äidin Kuopus.

Mutta juuri sitä minä tarvitsenkin. — Mikä vaara siinä on?

Sukkamieli.

Ei muu kuin että siitä on niin vaikea herääminen.

Äidin Kuopus.

Olkoon miten vaikea tahansa! — Minä tahdon nukkua.

Sukkamieli.

Hyvä. — Siispä käsken minä kaiken kansani sinulle tanssimaan.

Äidin Kuopus.

Mutta musiikkia meillä myös pitää olla.

Sukkamieli.

Siitä pitävät heinäsiirkat huolen. He ovat tämän valtakunnan parhaat viuluniekat. — Alkakaa!

Äidin Kuopus.

Istu sinä tähän vierelleni! — Minun on siten helpompi unhoittaa.

Sukkamieli.

Kirki! Äläpä unhoita sinä toimiasi! — Tarjoa kuninkaalle!

Kirki.

Kuten käsketään.

Heinäsiirkat soittavat, Päivänkukat karkeloivat, huojuen kuin heinä tuulessa. Kirki matkii heitä ilvehtien.

Sydänkesätärten laulu.

Seisahda, aika!
 Hillitse orhisi korskuvat, hetki!
 Sankari nukkuu,
 raukea ruhtinas valkean yön.
 Täytetyt halut,
 leyhytelkää lepoa hälle,
 kukkiva sydän,
 hiljaa, häiritsemättä lyö!
 Mennehet murheet,
 nukkukaa!
 Unelmat, toivehet,
 uinukaa!
 Lämmin, läikkyvä terhen
 hiljaa sankarin huolitelkoon,
 kangastukoon elon kaikkeus, niinkuin
 seijastuu sinitaivahan ranta,
 ruskopilvinen,
 ulapan vesiin,
 helmassa heleän, valkean yön!

Äidin Kuopus nukkuu. Kirki lähestyy häntä ja pitää höyhentä hänen suunsa edessä.

Kirki.

Hän nukkuu.

Sukkamieli.

Olepas kutkuttelematta häntä!

Kirki.

Totisesti: hän nukkuu.

Sukkamieli.

Totisesti on sinun saatava koivurieskaa, jos maailmassa jotakin oikeutta ja lakia on. —

(Sauvansa kohottaen). Mutta kyllin jo iloa, siskot! Haihtukaa! Kaaret korkeat, kukkasilla koristetut, haihtukaa! Unelmat utuiset, perhoset elämän kevään, haihtukaa! — Herätköön sankari yössä, yksin, keskellä korven aution, kuulכון huuhkajain huutoa ja nähköön surujen nouvan hallaisista rämeistä! Niin kuuluu Maa-emon laki, äitimme yhteisen, jota me kaikki tottelemme ja palvelemme, yössä, päivässä, ilossa ja murheessa. — Ja niin on aika hahtua minunkin, lintuna lentää, kuplana kohota, urhon unelmana teoksi muuttua. Hyvästi, sankari sokea! Herää työhön ja taisteluun!

Näyttämö on pimennyt; kaikki katoaa, viimeiseksi Sukkamiehi. Siirtyminen seuraavaan kuvaelmaan tapahtuu esi-ripen ylhäällä ollessa.

KOLMAS KUVVELMA.

Autio metsä. Huuhkajat huhuilevat. Äidin Kuopus nukkuu mättäällä. Hämärä lankeaa.

Äidin Kuopus.

heräten.

Äiti! Kultahelkka! — Mitä? Missä olen? Kuinka olen tänne tullut? — Kussa kultainen kotini? — Ketä tulee! — Halloo! Ohoi!

Joukko talkooväkeä tulee, sirpit kädessään.

Talkooväen laulu.

Viisas aitan täyden ahtaa,
talven tyynnä elää mahtaa;
tuhma pitää pitkän kesän,
laiminlyöpi lieden, pesän.
Koska talven tuulet ärjyy,
tuhma tupateitä värjyy,
viisas miettii vikkelämmin:
ovi kiini, osto lämmin!

Menevät.

Äidin Kuopus.

Hoi! Hyvät ihmiset! Tulkaa! — Olen metsään eksynyt, en enää tietä kotiin löydä. Yö jou-

tuu, ottakaa minut mukaanne! — Minun on nälkä ja vilu. Armahtakaa! —

Ei kukaan kuule minua. Tännekö on minun korpeen kuoleminen?

Kuuluu karjankellojen kilinää. Tulee joukko paimentyttöjä.

Paimentyttöjen laulu.

Lieku liekki, leiska lempi,
pala nuorten miesten mieli!
Toki toist' on herttaisempi
oman kullan oven pieli.
Lieka lempi lehtipuussa,
kesäkuussa keiku jalka!
Ota kultaa onnen kuussa:
elon tositoimet alkaa.

Äidin Kuopus.

Haloo, tytöt! — Mihin menette? Mies yksinäinen salolle eksynyt on. Saanko seuraanne tulla? — On minullakin sydän, kirkas, kultainen! —

Hekin menevät. — Olenko minä siis niin ruma ja rupainen, että kaikki minua kammoavat? — Sukkamieli! Tämäkö oli sinun suudelmasi?

Paimentytöt ovat menneet. Kuuluu reippaita jahtitorven toivotuksia. Joukko metsämiehiä tulee.

Metsämiesten laulu.

Hyv' on maata metsämiehen
alla taivaan tähtipeiton,
parempi päällä petran taljan
maata luona lieden oman.
Tulee lapset tuvan tiehen,

vaimo vaalii, keittää keiton,
lasket naurun, lasket naljan,
nukut viereen sievän, soman.

Menevät.

Äidin Kuopus.

Miehet! Miehet! Yösijaa vailla olen. — Antakaa minulle ruokaa ja juomaa! Ottakaa minut tupanne nurkkaan nukkumaan! Teitä pyydän ja rukoilen. —

Hekin menevät. — Jo tullut on tuhoni. Nukuin nuorella iällä Sukkamielen syliin, siinä onneni ja autuuteni menetin. — Kaikilla muilla on kotinsa, ei minulla. Kaikilla kiire ja iloinen mieli... Miten minulla? — Paras on itsensä uneen itkeä ja nukkua ijäksi. Siten parhaiten koston maailmalle.

Istuu mättäälle, painaa pään käsiinsä ja itkee. Näytämö on yhä enemmän hämärtynyt.

Suopursujen laulu.

Korpi kolkko, matala manner,
mieli melto, ajatus heikko,
kaikki elämän kukkaniitut
sadesäässä harmajassa.

Rimpi pitkä, iloton ranta
kahdenpuolen puroja mielen,
vakaumusten vaivaiskoivut
katseen kantamattomihin.

Epätoivo, elämän tuska,
inho synkän sydämen alla,
inho olla inehmo, tuska
päästä päivän tanhuvilta.

— Syttyy suolla siniset lamput,
paukkaa yössä punaiset pullot,
kuningastuolit, kultapöydät
heiluu hiitten kartanoilla.

Sattuu seuraan inehmo, istuu,
aukee sammal avara alla,
vaipuu ijäksi vieras, virvat
hyppii yössä ympärillä.

Virvatulien tanssi. Lyhty-ukko tulee, pysähtyy nähdessään Äidin Kuopuksen, lähestyy ja valaisee hänen kasvonsa lyhdyllään.

Lyhty-ukko.

Mikä sinä olet miehiäsi, joka suotta sammalikkoa vetistät ja minun pikku kynttilöitäni, kiiltomatoja, sammuttelet? — Häh? Mitä teet sinä täällä metsässä?

Äidin Kuopus.

Koditon, kurja, elämästä eksynyt olen. Tiedätkö tien, niin näytä se minulle! — Kotiin kovin halajan.

Lyhty-ukko.

Sellaisia on tuiki paljon tähän maailman aikaan. — Ole aloillasi!

Aikoo mennä. Äidin Kuopus pidättää häntä.

Äidin Kuopus.

Älä mene, älähän mene! — Vaikka mitä sinulle annan, jos yösjän ja lämpimän neuvot. Kuuletko?

Lyhty-ukko.

Mitäpä voisit sinä antaa minulle?

Äidin Kuopus.

Saat lakkini, koreatupsuisen! — Kun sen sul-
kia päässäsi heiluttelet, tunnet itsesi puolta nuo-
remmaksi. Katso!

Lyhty-ukko.

Pidä lakkisi! En tahdo sinua paljain päin kor-
peen jättää. — Hyvästi!

Äidin Kuopus.

Älähän mene! — On minulla puukkokin, hela-
pää. Huolitko?

Lyhty-ukko
päättään pudistaen.

Pidä puukkosi!

Äidin Kuopus.

Älä mene! — Niin, ja sitten minulla on . . .
sydän.

Lyhty-ukko.

Mitäh?

Äidin Kuopus.

Kultainen sydän. — (Itsekseen). Mitäpä minä
enää sillä teen, jos minun kuitenkin on korpeen
kuoleminen? — (Ääneen). Mitäs sanot?

Lyhty-ukko
tarkastellen sydäntä.

Totta tosiaan! Poika ei valehtele. — Oikeata kultaa! Ne ovat harvinaisia meidän päivinäme. — Minä onnittelen sinua, miehen alku. Ole hyvässä turvassa! — Sinulle kukkuu vielä kunnian käki.

Äidin Kuopus.

Sinä lupaat siis viedä minut ihmisten ilmoille?

Lyhty-ukko.

Miksi en veisi! — Jos en juuri ihmisten, niin ainakin paikkaan, jossa sinun on sekä hyvä että lämmin. — Käy perässä!

Äidin Kuopus.

Mitä paikkaa sinä tarkoitat? — Ethän vain helvettiä?

Lyhty-ukko
hohottaen.

Hohhoh! Kaikkiapa päähäsi pälkähtääkin! — Keneksi minua luulet?

Äidin Kuopus.

Tuskin tulen sinun kanssasi. — Luvalla sanoen, näytät sinä minusta oikein suurkonnalta.

Lyhty-ukko.

Hehheh! Sinä miellytät minua. Onpa sangen kauan siitä kuin olen viimeksi näin makeasti nauranut. — Tule!

Äidin Kuopus.

Minne viet minut?

Lyhty-ukko.

Hiiteen, poikaseni, hiiteen. En siis edes helvetin esikartanoon.

Äidin Kuopus.

Hiiteenkö? — Mutta sehän on myös hyvin paha paikka.

Lyhty-ukko.

Paikka ei ole parhaita, täytyy tunnustaa, mutta ei myöskään pahimpia. Kyllä siellä ristitty ihminen toimeen tulee.

Äidin Kuopus.

Ethän sinä vaan peijaa minua?

Lyhty-ukko.

Noh, kah, minä olen asunut siellä jo kohta kolmesataa vuotta eikä vielä koskaan sillä ajalla ole siellä särpimen apu loppunut. — Tuletko?

Äidin Kuopus.

Mutta sittenhän sinä olet itse Hiisi? — Hyi!

Lyhty-ukko.

En minä Hiisi ole, vaikka henkeni piteiksi sen talon töitä toimittelen. — Elin ennen metsässä,

kalaa pyysin, lintua ammuin, mutta kun rupesi riista näiltä mailta loppumaan, lähdin hiidestä avun hakuun.

Äidin Kuopus.

Miksi et pyytänyt apua ihmisiltä?

Lyhty-ukko.

Ihmisiltä? Pyh! — Pyysitkö sinä heiltä?

Äidin Kuopus.

Pyysin.

Lyhty-ukko.

Antoivatko?

Äidin Kuopus.

Eivät.

Lyhty-ukko.

Noh, kah, siinä näet. — Hyvä talo on Hiitola. Minä lupaan sinulle oikein ystävällisen vastaanoton.

Äidin Kuopus.

Mennään sitten. — Mutta mitä sinä nyt toimit, kun noin lyhty kädessä metsiä kävelet?

Lyhty-ukko.

Minä olen Hiiden virvatulien virittäjä, Lemmon juhla-alaistuksen pää-tirehtööri. — Katso vaan tuonne suolle! Siellä näet ilotulituksen täydessä loistossaan.

Virvatulia puiden lomassa.

Äidin Kuopus.

Hm, hiukan epäilyttävä virka! — Enpä lähtisi sinun kanssasi, mutta hädässä ei ole ystävää karvoihin katsomista. — Astu edellä!

Lyhty-ukko.

Mutta ensin me nuuskataan! — Olepas hyvä!

Tarjoaa nuuskarasiaansa.

Äidin Kuopus.

Kuuluuko sekin komentoon?

Lyhty-ukko.

Ätshi!

Äidin Kuopus.

Ätshi! — Mutta mitä varten sinä äsken sanoit minua miehen aluksi?

Lyhty-ukko.

Siksi että sinusta vähitellen alkaa tulla mies. — Matkalla voit sinä jutella minulle, kuka olet ja mistä, mikä nimesi ja miten metsään jouduit.

Menevät.

Esirippu.

NELJÄS KUVVELMA.

Hiiden vuori. Vuoren vanhin valtaistuimellaan. Hoviväkeä. Taustassa Hiiden paja, jossa tontut takovat aseita. He tuovat niitä Vuoren vanhimman tarkastettavaksi, joka vuoroin hyväksyy ne päättään nyykähyttäen, vuoroin hylkää ne päänpudistuksella.

Toisella puolen näyttämöä Hiiden immet, jotka kehäävät lankaa omista hiuksistaan. Keskellä katettu pöytä.

Hiiden impien laulu.

Ilta pitkä vuoren yössä.
Hiiden immet aina työssä.

Sysimustat, sitkat langat.
Saamme noista paulat, sangat.

Teemme niistä tenhoansat,
vangitsemme kaikki kansat.

Verkko viekas, kiiltokarva.
Läpi tuost' on mennyt harva.

Himon silmät suuret, sievät,
heiltä järjen lahjan vievät.

Kiini käy he niinkuin lampaat,
nauraa Hiiden neitten hampaat.

Vuoren vanhin

nousten.

Tonttuni totiset! Olen teihin tyytyväinen. Samoin teihin, maahiset, menninkäiset, ja te, jotka siellä seinävierellä varttinätä väännätte. Olette kaikki tehneet ahkerasti työtä ja siitä myös lepoetken ansainneet. — Mikä aika on?

Ajan-hiisi.

Hiiden harmaa haukka on jo kolme kertaa vuoren huipulla kirkaissut. — On keski-yö.

Vuoren vanhin.

Siispä on jo aika alkaa Hiitolan pitojen. Lopettakaa työ. — Miten on meidän illallisemme laita?

Pöytä-hiisi.

Kaikki on valmista, armollinen hallitsija. — Siinä sääsken koipia, parhaassa voinsulassa pais-tettuja, siinä sirkan reisiä, käristettyjä ja keitettyjä.

Vuoren vanhin.

Et liene sammakon sakarivarpaita unohtanut?

Pöytä-hiisi.

Ne olen asettanut erityisesti sinua varten. — Myöskin on täällä peipon peräpakaroita, aivan erinomainen valikoima, ei vähemmän . . .

Vuoren vanhin.

Riittää, riittää. — Mutta mitä aiot tarjota meille jälkiruoaksi?

Pöytä-hiisi.

Aivan tuoreita maanmunia, kermassa ja soke-
rissa kelluvia. — Ah, ne maistuu kuin koston
mansikat!

Vuoren vanhin.

Hyvä, hyvä. — Jalot naiset ja herrat! Käy-
käämme illastamaan! — Mutta kuka meistä lukee
pöytärukouksen?

Vuorentausta on sulkeutunut, Hiiden immet, samoin
tontut lopettaneet työnsä. Kaikki käyvät illalliselle.

Pöytä-hiisi.

Ajan hiisi on meistä arvokkain.

Vuoren vanhin.

Siispä tehköön hän työtä käskettyä! — Mutta
nopeasti! — Lyhyt ja ponteva rukous on jumala-
lalle otollisin.

Ajan-hiisi.

Suuta korviin,
maha polviin,
Anna nyt hyvä jumala
kaikille hyvä humala,
Amen. —

Koputus ovelle.

Vuoren vanhin.

Ruokarauha herroissakin! — Kuka näin myöhään on kulkemassa?

Ovi-hiisi.

Lyhty-ukko siellä vain näkyy.

Vuoren vanhin.

Hän on uskollinen palvelija, vaikka jalkansa alkavatkin jo hiukan kömpelöiksi käydä. — Tehkää tilaa hänelle!

Ovi-hiisi.

Mutta hänellä näkyy olevan joku toinen seurassaan.

Vuoren vanhin.

Kuka?

Ovi-hiisi.

Minusta on kuin hajahtaisi ristityn veri.

Vuoren vanhin.

Ilmankos kirkon kukot ovatkin koko tämän päivää niin minun korvissani kirkuneet! — Olkaa varuillanne pojat! Aika on levoton eikä tiedä, mikä mustakaapu sattuu olemaan alttarin asetustaikoja tekemässä. — Kaikki aseisiin.

Tontut tempaavat miekkansa ja keihäänsä. Kaikki ovat nousseet ylös ja odottavat. Lyhty-ukko ja Äidin Kuopus tulevat.

Lyhty-ukko.

Hyvää iltaa, kuomat, kaimat!

Vuoren vanhin.

Terve taloon, tien pitkän käynyt! — Mutta ketä tuot sinä tuossa?

Lyhty-ukko.

Pojan metsässä tapasin, kankaalla yksin itki,
— otin mukaani.

Vuoren vanhin.

Mitä hänestä?

Lyhty-ukko.

Hänellä on sydän.

Vuoren vanhin.

Varmaankin vain joku tavallinen, ruostunut vaskisydän. — Olen saanut niistä jo tarpeeni.

Lyhty-ukko.

Sydän puhdasta kultaa on hänellä, vannon, puhdasta kultaa. — Näin itse omin silmin.

Vuoren vanhin.

Silmäsi vanhuuttakaan jo hämärtävät. — Näytäppäs tänne!

Lyhty-ukko.

Näytä, poika, sydämesi! — Vanhin tahtoo sitä tarkastaa.

Äidin Kuopus.

Lupaako hän yösijan?

Lyhty-ukko.

Sen ja vielä paljon muuta. — Mutta anna nyt sydämesi!

Äidin Kuopus.

Annatkos sinä sen takaisin?

Lyhty-ukko.

Ole huoleti, ei täällä väkisin kenenkään omaa oteta! — Tässä, armollinen herra.

Äidin Kuopus antaa sydämensä. Lyhty-ukko ojentaa sen Vuoren vanhimmalle, joka tarkastelee sitä toimestaan.

Vuoren vanhin.

Tuokaapa tänne ne minun pähkinäkuoriset silmälasini. — Ja näyttäkää tulta että paremmin erottais.

Äidin Kuopus

nykien lyhty-ukkoa.

Minun on nälkä.

Vuoren vanhin.

Totta tosiaan: puhdasta kultaa!

Lyhty-ukko.

Kuten sanoin. — Poika ilmoittaa, että hänellä on nälkä.

Vuoren vanhin.

Käy syömään, käy syömään, poikaseni! — Mutta en tiedä, pidätkö meidän herkuistamme.

Äidin Kuopus.

Tällä kertaa syön minä vaikka pieniä kiviä.

Vuoren vanhin.

Pieniä kiviä hänen ylhäisyydelleen, kultaisen sydämen perintöprinssille, riehtilässä paistettuja. — Kuuletteko?

Hiiden immet juoksuttavat nopeasti pyydetyn ruokalajin.

Äidin Kuopus.

Hm. Se ei ollut juuri tarkoitukseni. — Mutta maassa maan tavalla.

Vuoren vanhin.

Minua ilahduttaa, että näytät niin hiidellisiä taipumuksia. — Sillä aikaa kuin syöt voivat tonttuni laulaa sinulle Hiiden pöytälaulun. — Me puhelemme sitten lähemmin keskenämme.

Tontut ovat asettaneet syrjään miekkansa ja laulavat nyt tanssien, tassutellen:

Hiiden pöytälaulu.

Hyvä nyt on kelliä,
 lellipojan lelliä,
 maha täynnä velliä,
 poskipussit mälliä,
 luun luona läskiä,
 lihan liki mäskiä,

himpula, pimpula, himpum pila pila!

Pyörivät, hyppivät ja jäävät hullunkurisiin asentoihin.

Vuoren vanhin.

Mistä löysit hänet?

Lyhty-ukko.

Metsästä, Sukkamielen linnan lähistöltä. — Arvelen, että hän on ollut siellä ikäänkuin pikku visiitillä.

Voren vanhin.

Ei epäilemistä: sydän on puhdasta kultaa. — Luuletko hänen luopuvan siitä?

Lyhty-ukko.

Luulen hyvästikin. Hän ei vielä ymmärrä sen arvoa, näetkös.

Vuoren vanhin.

Täyden hinnan pitää hänen saaman siitä. — Noh, poikani, joko olet syönyt kylläksesi?

Äidin Kuopus.

Ei minulla enää nälkä ole, mutta kyllä minä vieläkin söisin.

Vuoren vanhin.

Sitä en epäile. — Mutta nyt halajaisin kansasi haastella hieman. — Tulehan lähemmäksi!

Äidin Kuopus.

Ethän sinä vaan petä minua?

Vuoren vanhin.

Täällä ei petetä ketään: se vaiva jätetään kullekin itselleen. — Sinulla on sydän.

Äidin Kuopus.

On, kultainen sydän.

Vuoren vanhin.

Etköhän möisi sitä minulle?

Äidin Kuopus.

Hm, se on oikeastaan lahjakalu. — Mutta mitä maksaisit siitä?

Vuoren vanhin.

Saat parhaan miekan, mitä ikinä on hiisien pajassa taottu. — Kas tässä, poikaseni!

Vuoren vanhin viittaa, tontut tuovat hänelle jalokivillä koristetun, kimaltelevan miekan.

Äidin Kuopus.

Miekkasi on korea kyllä, mutta mitäs minä oikeastaan sillä teen? En halua ihmisiä surmata.

Vuoren vanhin.

Halu kyllä tulee miekan mukana. — Ota, poikani, ja valloita maailma!

Äidin Kuopus.

Maailmako? — Maailma on avara.

Vuoren Vanhin.

Pian on se käyvä liian pieneksi sinulle. — Mutta voit myöskin valita jotakin muuta: kultaisen juomasarven esimerkiksi taikka meren ja maan kulkija-laivan. — Sinä näet, että minä en ole mikään kitupiikki.

Äidin Kuopus.

Luulen, että sittenkin otan mieluummin miekan. — Mutta enhän minä jaksa sitä edes liikuttaa.

Vuoren vanhin.

Se asia on vähällä autettu. Pieni kulaus vain Hiiden väkivettä ja se keikkuu kädessäsi kuin perhonen. — Tarjotkaa!

Vuoren vanhin viittaa, Hiiden impi tarjoaa maljan Äidin Kuopukselle, joka tyhjentää sen.

Äidin Kuopus

irvistäen.

Ähhäh! — Ketunmyrkkyä, perhana!

Vuoren vanhin.

Sen pitäisi vahvistaa. — Kun tätä miekkaa kannat, ei kukaan voi sinua vastustaa.

Äidin Kuopus.

Eikö kukaan?

Vuoren vanhin.

Ei kukaan äidistä syntynyt. — Siinä on taika sellainen.

Äidin Kuopus.

Näytähän tänne! — (Hujauttelee ilmassa miekkaa).
Miekkasi miellyttää minua?

Vuoren vanhin.

Senpä uskoisin. — Siis: kauppa tehty?

Äidin Kuopus.

Pitääkö se oikein verellä vahvistaa?

Vuoren vanhin.

nauraen.

Hahhahhah! — Luuletko olevasi pirun kanssa tekemisissä? — Sinä pidät miekan ja minä sydämen. Sillä hyvä.

Äidin Kuopus.

Kuulepas, mitä teet sinä minun sydämelläni?

Vuoren vanhin.

Se on minun salaisuuteni.

Äidin Kuopus.

Hm, taidat sinä sittenkin olla vähän pirun sukua. — Minä jään siis aivan ilman sydäntä?

Vuoren vanhin.

Sittenhän sinusta juuri mies tuleeekin. — Eikö tarkoituksesi ollut valloittaa maailma?

Äidin Kuopus.

Kyllä, mutta tahtoisin kuitenkin mielelläni tietää, mitä etua sinulla voi olla tästä kaupasta.

Vuoren vanhin.

Ei juuri mitään. Minä olen vain sellainen sydämien kokoilija. — Jos sinä aukaiset tuon kaapin, näet sinä siellä lippaan lippaan lomassa. Ne ovat kaikki täynnä sydämiä.

Äidin Kuopus

aukaisee kaapin.

Ohhoh, onpas niitä! Ja kaikki niin hyvin lajiteltu. — Minäkin olen koonnut postimerkkejä.

Vuoren vanhin.

Se sopii sinun ijällesi. Minulle sopii paremmin sydämien kokoileminen. — Katsoppas, sinun

sydämesi panen minä tähän lippaasen, joka on siinä aivan kuin sitä varten. Ja nyt väännämme me kaapin oven lukkoon. Noin! — Tahdotko nyt jäädä meille yöksi taikka lähteä heti maailmaa valloittamaan?

Äidin Kuopus.

Luulen, että mieluummin lähden heti. — (Hujauttelee miekkaansa ilmassa). Sanotko, ettei kukaan äidistä syntynyt voi nyt minua vastustaa?

Vuoren vanhin.

Ei kukaan.

Äidin Kuopus.

Oletko sinä äidistä syntynyt?

Vuoren vanhin.

Äidistä kyllä, vaikka en ihmisvoimasta. Syöjätär oli emoni. — Mutta mitä tarkoitat sinä sillä?

Äidin Kuopus.

Hm, ajattelin vain heti miekkaani koetella. — (Pistää häntä kylkeen. Vuoren vanhin vaipuu maahan parahtaen). Hyvä miekka, kaunis miekka! Kiitos lahjastasi, Hiiden herra!

Syöksy ulos.

Vuoren vanhin.

Auttakaa! Hän on tappanut minut! — Ah! Rummunpäristystä, aseiden kalsketta. Hirmuinen meteli.

Esirippu.

VIIDES KUVAELMA.

Juhlasali kuninkaan hovissa. Äiti ja Kultahelkka tulevat.

Äiti.

Älä pelkää, lapseni, ollenkaan! Sinun pitää saaman oikeutta. — Kun kuningas kuulee, minäkäläinen roisto minun poikani on, ei hän ikinä anna hänelle tytärtään.

Kultahelkka.

Äiti, minua niin pelottaa. Täällä on niin tyhjää ja autiota.

Äiti.

Kaikki ihmiset ovat juosseet linnan pihalle nuorta paria katsomaan. — Mutta varsinainen vihkiminen on tapahtuva täällä. Sen sanoi minulle serkkuni kummin kaima, jonka pojan sisarpuoli on palveluksessa ylitallimestarin luona. — Täällä tahdon minä puhutella kuningasta.

Kultahelkka.

Mitä aiot sanoa hänelle?

Äiti.

Minäkö? — Että minun poikani on kunniaton maantien-ritari, kelvoton kuleksija, liian huono lepäämään edes ryysyisen mustalaistytön, saati sitten kuninkaan tyttären vierellä. — Onhan sinulla hänen sydämensä tallella?

Kultahelkka.

On, äiti. — Kannan sitä aina povellani.

Äiti.

Talleta se tarkasti! Me saamme kyllä oikeutta. — Kun ajattelen, miten hän on meidät häpeällisesti jättänyt ja unohtanut, niin oikein silmäni tärisevät suuttumuksesta! — Onkos kummempaa kuultu? Juosta pois köyhän äitinsä ja uskollisen morsiamensa luota ja ilmestyä äkkiä kuninkaan tyttärtä kosimaan! — Se kunnoton! Kyllä minä hänet savustan!

Kultahelkka.

Sanotaan hänen tehneen suuria palveluksia kuninkaalle ja siitä nyt saavan kuninkaan tyttären ja puolen valtakuntaa palkakseen. — Onko se totta, äiti?

Äiti.

Sen kyllä uskon. — Pahan valta on suuri maailmassa ja kun kerran pahan kanssa liittoutuu, voi saada aivan tavattomia tekoja aikaan. Mutta ole huoleti! On jotakin, joka on häntä voimakkampi.

Kultahelkka.

Mikä se on, äiti?

Äiti.

Äidin rukous. — Jos ei kuningaskaan meitä kuulisi, elää kuitenkin jumala taivaassa. Hän on meitä hyvästi armahtava.

Kultahelkka.

Minä uskon, että kun poikasi vaan saa nähdä meidät ja oman sydämensä, hän mielelläänkin tunnustaa erehdyksensä ja palajaa kotiin. — Onhan hän pohjaltaan niin hyvä.

Äiti.

Sen mahdan minä parhaiten tietää. — Mutta tuollaisilla korkeilla herroilla on omat käsityksensä hyvästä ja pahasta ja voi myöskin tapahtua, että hän kohtelee meitä tylästi ja tunnottomasti. — Tullemehan me vaatimaan että hän luopuisi jumalattomasta loistostaan.

Kultahelkka.

Sen hän varmaankin tekee. Sillä eihän voi elää ilman sydäntä.

Äiti.

Älä ole niin varma siitä! — Monet ihmiset elävät siten paljon keveämmin eivätkä he mitään pelkää niin kovasti kuin saada takaisin sydämensä. — Nyt tulee sydän häntä itseään etsimään.

Kultahelkka.

En tahtoisi, että hänelle tapahtuisi mitään pahaa.

Äiti.

En minäkään. Mutta oikeuden täytyy sinulle tapahtua, maksoi mitä maksoi. — St! Joku tulee.

Kuuluu ulkoa hurraahutoja, torven toitahtuksia ja amuntaa. — Huudetaan: „Morsianta!“ „Morsianta!“ „Sulhanen eläköön!“ — Hoviherra tulee.

Hoviherra.

Mitä väkeä te olette! Kuinka te olette tänne tulleet? — Pois!

Äiti.

Me tahdomme tavata kuningasta.

Hoviherra.

Tänään ei kukaan saa häntä anomuskirjeillä lähestyä. — Ettekö tiedä, että kuningas viettää tänään tyttärensä, kauniin ja sievän Kunigundan häitä urhoollisen ja yleväsukuisen ritari Sotijalon kanssa, jota myöskin Äidin Kuopukseksi kutsutaan? — Juhlan johdosta kestittää maan isä koko valtakunnan rahvasta linnan lihalla, suurten jalavien alla. Siellä on teidän paikkanne. — Mars!

Kultahelkka.

Hyvä herra jalosukuinen! Antakaa meidän jäädä tänne! — Me tahtoisimme niin mielellämme nähdä kuningasta.

Hoviherra.

Mitkä silmät! . . . Mon Dieu! — Ja mikä vartalo! Kauniimpaa ei ole Espanjan kuuluisalla kuningattarella. Kuka olet?

Kultahelkka.

Minä olen vain köyhä orpoyttö ja tuo tuossa on minun kasvatus-äitini. — Suvaitsetteko ehkä vastaanottaa nämä mansikat, jotka olen tuonut tervetuliaisina kuninkaalle?

Ojentaa hänelle marjatuohisen.

Hoviherra.

Marjasi voit viedä kyökkiin. — Mutta joku palkinto pitää sinun saaman kauniista silmistäsi?

Ripustaa kultakäädyt hänen kaulaansa ja suutelee häntä poskelle. Kultahelkka niijaa ujostuksissaan.

Kultahelkka.

Tämä on minulle liian suuri kunnia. — Mutta saammeko me nyt nähdä kuninkaan?

Hoviherra.

Saatte. — Piiloutukaa vaan tuon pylvään taakse mutta varokaa, ettei kukaan saa nähdä teitä. — Se olisi skandaali.

Kultahelkka.

Skandaali? Mikä se on?

Hoviherra.

Se on hirveintä, mitä kuninkaan linnassa voi tapahtua. Sota, rutto, kalliit ajat ja nälkävuodet eivät ole mitään sen rinnalla. — Pois! tullaan! — Me tapaamme.

Häämarssi. Hovipoikia ja neitosia kukkia sirotellen. Hoviväkeä parittain. Asettuvat paikoilleen ympäri huonetta. Sulho ja morsian. Kuningas ja kuningatar. Airueet ilmottavat heidän tulonsa. Pappeja, kuoripoikia. Kun kaikki ovat päässeet paikoilleen, alkaa hää-tanssi, johon hovin nuoret ottavat osaa. Sen loputtua:

Kuningas.

Kauniit naiset ja jalosukuiset herrat! — Me olemme teidät kutsuneet vieraiksemme tähän lintaan, koska vietämme tyttäreni, kuuluisan Kuningundan ja uljaan ritari Sotijalon häitä. — Te tiedätte, mitä palveluksia hän on minulle tehnyt ja miten hän on koko kansamme kunnioituksen ansainnut. Hän on lyönyt minun viholliseni maalla ja merellä, hän on laajentanut minun valtakuntani rajat auringon noususta niin sen laskuun eikä ole enää minun vertaistani maailman valtioiden seassa. — Eikö siis ole oikein, että sankarityö saa palkkansa, eikö ole oikein, että hän saa tyttäreni ja puolen valtakuntaani ikuisiksi perinnökseen?

Hoviväki
soristen.

On, on.

Kuningas.

Laula, lauluniekka, ja kerro meille kuuluisan ritari Sotijalon kohtaloista! — Saakoon sankari maineensa, että maa ihastuisi.

Trubaduurin laulu.

Tuli linnahan köyhä sotamies —

Kunigunda, ah, Kunigunda —

„Hei, heitukka, kustapa kulkee ties?“

„Minä maailman matkoja astun.“

„Ja jos olet suora sotamies —“

Kunigunda, ah, Kunigunda —

„niin tännekin päättää voi sinun ties.“

„Sama mulle, mut palkan ma tahdon.“

„On oikein, palkkansa saa sotamies —“

Kunigunda, ah, Kunigunda —

„kuus riksiä vuodessa riittää kenties?“

„Ei, herrani, enempi ma vaadin.“

„Mitä hulluja? Hallitse järkesi, mies —“

Kunigunda, ah, Kunigunda —

„mut varro, sa seitsemän saat, kukaties,
jos miekkasi totta voi tehdä.“

„En myö minä miekkaani, hovimies —“

Kunigunda, ah, Kunigunda —

„riikin rikseihin, se on, jumal' ties,

itse hiidessä kuuraeltu.

Mut kuninkaan tyttären jos, kuka ties —“

Kunigunda, ah Kunigunda —

„saan palkaksein, olen kuninkaan mies.“

„Huuti, tolvana, matkaasi marssi!“

Ja ryntäsi päälle vihamies —

Kunigunda, ah, Kunigunda —

löi joukkomme, uhkasi orjuuden ies.

Kas, silloinpa sankari saapui!

Hän tuli kuin liekkien liehtoma mies —
 Kunigunda, ah, Kunigunda —
 hän löi, joka iskunsa kuoloa ties,
 sota päättyi, maa oli vapaa.

„Ja saanko ma palkkani nyt, kukaties —“
 Kunigunda, ah, Kunigunda —
 „olla tahtoisin kuninkaan tyttären mies.“
 Verijalkiä kannukset jätti.

„On oikein, palkkansa saa sotamies —“
 Kunigunda, ah, Kunigunda —
 näin lausui kuningas, „mut, kukaties,
 jätät sitten sa maani ja minut?“

Siis myö mulle miekkasi, sotamies —“
 Kunigunda, ah, Kunigunda —
 Ja korkeelle leimusi kuninkaan lies.
 Mut vastasi sankari suuri:

„Ja vaikka ma vaan olen sotamies —“
 Kunigunda, ah, Kunigunda —
 „niin myö minä miekkaani en, jumal' ties,
 itse kuninkaan tyttärihinkään.

Mun onneni olla on sotamies —“
 Kunigunda, ah, Kunigunda —
 „sama, luulenpa, tahto on miekkani myös,
 se on hiidessä kuuraeltu.“

Kuningas.

Hyvin laulettu, laulaja! Sinua ei tule kunin-
 kaan käsi unohtamaan. — Astu esiin, sankari So-
 tijalo, ja ota palkintosi! — (Yhdistää Kunigundan ja
 Sotijalon kädet ja siunaa heidät). Ja tässä on sinulla
 myös valtakirja puoleen kuningaskuntaani, vahvis-
 tettu minun ja neuvosherraini nimikirjoituksilla.
 Ota se, ja hallitse maita lempeydellä niinkuin en-

nen olet niitä sodalla valloittanut! — Minä olen puhunut.

Äidin Kuopus.

Minä kiitän sinua lahjastasi, kuningas. Mitä tehnyt olen, on vähäistä sen rinnalla, mitä annat minulle: annathan minulle kauniin Kunigundan käden, jota Kuu ja Tähti turhaan ovat pojilleen kosineet. Miekkani olen minä pyhittänyt sinulle, elämäni hänelle. — Myöskin minä olen puhunut.

Kuningas.

Siispä tee tehtäväsi, pappi! — Toimituksen päätyttyä kutsun minä teitä kaikkia siniseen saliin, jossa hääpöytä on katettu, eikä pidä kenenkään näkemän huomista eikä ylihuomista aurinkoa muuta kuin minun linnani uutimien läpi. — Minä olen puhunut.

Kultahelkka

itkien.

Äiti, äiti, mennään pois! Ei meillä ole täällä enää mitään tekemistä.

Morsian on polvistunut samettityynylle. Pappi on alkamaisillaan toimituksen.

Äiti

syöksyen esiin.

Ei, ei, vääräys ei saa tapahtua! — Kuule meitä kuningas!

Kuningas.

Mitä tämä on?

Hoviherra
pyörtyen.

Skandaali!

Kuningas.

Kuka uskaltaa häiritä pyhää toimitusta?

Äiti.

Minä olen hänen äitinsä ja tämä tässä on hänen morsiamensa, jolle hän jo vuosia sitten on uskollisuutta vannonut. — Kysy vaan häneltä itseltään.

Kuningas.

Ritari Sotijalo! Tunnetko sinä noita naisia?

Äidin Kuopus
hetken kamppailun jälkeen.

En.

Äiti.

Älä usko häntä, kuningas! Uhman ja ylpeyden henki puhuu hänen suunsa kautta. — Kulta kuopukseni! Olethan sinä minun poikani? Anna nöyryä sydämesi! — Minä tahdoin säästää sinulta tämän koettelemuksen, mutta enhän voinut sitä Kultahelkan tähden, joka tässä vierelläni vapisee. Tottahan tunnet meidät?

Äidin Kuopus.

En.

Äiti.

Ah!

Kuningas.

Mitä tulee minun ajatella? Kumpaa on minun uskominen?

Äidin Kuopus.

Minua.

Kuningas.

Sinä et siis ole hänen poikansa?

Äidin Kuopus.

En.

Kuningas.

Eikä tuo ole sinun lemmittysi?

Äidin Kuopus.

Ei. — Minä en ole heitä ikinä nähnyt.

Kultahelkka.

Älä paaduta sydäntäsi! Olethan sinä meidän. Emmehän tahdo sinulle mitään pahaa. — Tulin vaan tuomaan sinulle sydäntäsi.

Äidin Kuopus.

Tämä miekka on minun sydämeni.

Kuningas.

Hyvä. — Saattakaa vaimot pois! — Pappi, jatka toimitustasi! — Jälestäpäin on ankara tutkimus pidettävä, kuinka ja kenen luvalla he ovat meidän valtasaliimme saapuneet. — Pois!

Äiti.

polvillaan.

Jumala taivaassa! Kuule minua! — Älä salli vääryyden tapahtua, älä salli poikani paatua pahassa! Kaikkien pyhien nimessä, kaikkien kyyntelten nimessä, joita olen hänen tähtensä itkenyt: puhu! — Kuule äidin rukous!

Näyttämö pimenee. Salama ja ukonjyrähdys. Kuningunda pyörtyy. Hoviväki juoksee hajalleen.

Äiti.

Jumala on puhunut.

Vaipuu maahan.

Kuningas.

Mitä olet sinä tehnyt, ritari Sotijalo? — Tästä päivästä asti en minäkään enää kaipaa palvelustasi.

Menee Kunigundan kanssa. Hoviväki pakenee. Kultahelkka hoitelee Äitiä.

Äidin Kuopus.

Siispä pyhitän minä miekkani sotaan uskottomia vastaan! Koska jumala ei salli minun maan kuninkaita palvella, palvelen minä häntä itseään. — Mutta miekastani minä en luovu! — Hyvästi kuningas! Hyvästi, ritari Sotijalo!

Rientää pois.

Esirippu.

KUUDES KUVVELMA.

Pieni mökki. Kultahelkka, vanhana ja harmaahapsisena, kehrää ikkunan ääressä. Kissa pankolla. — Ulkona: myrsky.

Kultahelkan laulu.

On poissa kultainen sydämein.
Oi, joudu, joudu jo povehein!
Siell' on niin tyhjää ja ilta lankee.
Mun mielein onpi niin ahdas, ankee.

Ah, kuss' on kultainen sydämein?
On kukat kuollehet poskiein,
mut voi en astua alle mullan
ma ennen kuin löydän sydänkullan.

Ah, saavu, kultainen sydämein!
En paha liene ma pienellein.
En soimaa, en minä moiti sua,
kun lupaat vaan, että muistat mua.

Miks viivyt, kultainen sydämein?
Yö joutuu, joudu jo povehein!
Tai makaat ehkä jo maankin alla?
Mut myrsky ulvovi ulkoisalla.

Koputusta ovelle.

Kultahelkka kuulostaen.

Koputettiinko? Tuuli se vaan lienee ollut. —
Korvani jo vanhuuttaan valehtelevat. — Lienee jo
aika illallista ajatella.

Siirtää rukkinsa ja asettaa pöydälle palasen leipää ja pankolta vellikupin. — Koputetaan jälleen.

Äidin Kuopus

ulkoa.

Hoi! Avatkaa! Jumalan tähden.

Kultahelkka

menee ovelle.

Ei se sittenkään ollut tuuli. — Kuka onneton on jumalan ilmassa näin myöhään metsätiellä?

Äidin Kuopus

ulkoa.

Avaa! — Onneton olenkin.

Kultahelkka avaa oven. Äidin Kuopus hoippuu sisälle vanhana, valkohapsisena, sauva kädessään. Vaipuu väsyneenä lavitsalle.

Kultahelkka.

Näen, että sinun on vilu ja nälkä. — Viritän sinulle valkean liedelleni. Sillä aikaa voit haukata, mitä talo tarjoaa. Paljon se ei ole.

Äidin Kuopus.

Kiitos. — Nummella autiolla kuljin, kaukaa tulen tuikkavan näin. — Sitä kohden kävin.

Kultahelkka.

Olisit ehkä herraskartanon löytänyt, jos olisit tiet tuntenut. Mutta voithan olla yötä tässäkin. —

Kas noin! Nyt lieteni korkealla leimuaa! Istu ja lämmittele!

Äidin Kuopus

hätäisesti.

Ei, ei, minun täytyy taas matkaan! — Aina vaeltaa, ei koskaan pysähtyä, ei yöpyä minnekän, eteenpäin, aina eteenpäin, lakkaamatta, yöt päivät.

Kultahelkka.

Mistä tulet?

Äidin Kuopus.

Kaukaa tulen, vielä kauemmaksi menen, en saa levähtää, ennenkuin olen löytänyt etsimäni. — Pois!

Kultahelkka.

Tässä myrskyssä?

Äidin Kuopus.

Kovemmat myrskyt olen rinnassani kokenut. — Tuuli ja rakeet ovat hyväily minun kasvoilleni.

Kultahelkka.

Varmaan on tärkeäkin matkasi määrä, koska et säiky säätä, jota puutkin korvessa kavahtavat? — Mitä etsit?

Äidin Kuopus.

Etsin itseäni, omaa kultaista sydäntäni. — Minulla ei ole enää hetkeäkään kadotettavaa.

Kultahelkka.

Minne kuljet?

Äidin Kuopus.

Kuljen kukkivalle aholle, suurten puiden siimekseen, jossa pirtti pienoinen kohoaa. Haenneittä punaposkea, jolle kerran annoin kultaisen sydämeni.

Kultahelkka.

Varmaan häneltä myös sydämen vastalahjaksi sait? Sitäkö hänelle takaisin tuomaan ehätät?

Äidin Kuopus.

Hänen sydämensä maailman turulle tuhlasin, ei minulla ole mitään hänelle takaisin tuotavaa. — Omani nähdä tahtoisin ennen kuin kuolen.

Kultahelkka.

Kuinka? Sydämen tuhlasit neien nuoren? — Oh, minä ymmärrän! Vaihdoit sen kultaan ja kalliisiin kiviin, joita nyt neitosi kaulalle ripustamaan käyt?

Äidin Kuopus.

Tyhjänä tulen hänen eteensä, ei muuta kädessäni kuin tämä sauva, jonka pyhän kaupungin viidakosta taitoin. — Impeni nähdä tahdon, nuoruuteni neien, jolle kerran sydämeni murut annoin. Hän lupasi ne lujaksi liittää.

Kultahelkka.

Hän sinut karkoittaa takaisin yöhön ja myrskyn, vaivainen vanhus, joka omien mielihaaveit-
tesi houruna hoiput. — Kuinka voisi hän ottaa
ystävällisesti vastaan sinut, joka olet hänelle niin
paljon pahaa tehnyt?

Äidin Kuopus.

Oi, sinä et tunne Kultahelkkaa! — Hän on
kirkas ja kaunis, lempeä ja hyvä. Hän on ottava
minut avosylin vastaan, kun häntä kuolevaisena
lähestyn.

Kultahelkka.

Kadutko siis?

Äidin Kuopus.

En tiedä, mitä katumus on. Eihän tehtyä voi
tekemättömäksi ajatella. — Mutta minä tunnen
murheen, myös tuskan minä tunnen kourukynnen.
Voisin siitä laulaa laulun sinulle, siten kiittää ys-
tävydestäsi.

Kultahelkka.

Mikä laulu se on?

Loihdu.

Eessä yö, hämy takana, pilvi
päällä pään, rutarapakko alla,
mies mennyt muruiksi, jalka
lyöty polvilumpioon.

Nuorna näin, miten majakat sammui.
Miesnä tein tulen merellä yössä,
kun virrat vihisi, purret
kaikki kiiti valkamiin.

Tuska, et mua muserra. Tunnen
syntys: on emos ikävä, siitti
sun päivä pimeä, koska
ystävittä yksin jäin.

Suljen suun, puren ikenet kiini,
teljet teen, sydänkamarit salpaan.
Pois etkö pakene? — „Lankee
maahan marras Luojan yön!“

Tahko käy, suru jyrise, jyskä
Ukko, lyö teräs jumalan! — Kirpoo
piin kirjokipunat, syytty
järjen jäiset kynttilät.

Kultahelkka.

Se ei ollut mikään kaunis laulu.

Äidin Kuopus.

Se on sellainen kuin minun elämäni on ollut.
— Hyvästi!

Kultahelkka.

Varro vähän! — Sanoit neitisi nimen olevan
Kultahelkka. Kuinka sinua itseäsi kutsutaan?

Äidin Kuopus.

Monet ovat nimeni niinkuin kohtaloni. — Ko-
tona kutsuttiin minua Äidin Kuopukseksi. Tuolla
ulkona maailmassa oli nimeni kerran ritari Soti-
jalo, jonka maine vieläkin maita kaiuttaa. Vii-

meksi ovat minua sanoneet Pyhän Haudan pelastajaksi. — En ole mitätön mies, kuten näytän. Sotaa käynyt olen, sotajoukkoja johdattanut, kuninkaita palvelnut, saraseeneja kukistanut. Ihastuva on impeni, ailahtava, kun käyn hänelle kohtaloitani kertomaan.

Kultahelkka.

Ihastuva äänestä, jota et itse tunne! Ailahtava maineesta, jonka muut ovat sinulle antaneet! — Mitä olet sinä itse?

Äidin Kuopus.

Sen juuri nähdä tahtoisin ennen kuolemaani. — En muista sitä enää tarkoin ja se onkin suruni suurin. — Hän muistaa.

Kultahelkka.

Kuinka hän sinua muistaisi? Olethan sinäkin niin kauan hänet unohtanut?

Äidin Kuopus.

En ole unohtanut häntä, muistan hänet, kultakiharaisen! Kuin eilispäivän muistan hänet! — Hän tietää, kuka olen.

Kultahelkka.

Sinäkin olet voinut muuksi muuttua. — Kuinka hän enää tietäisi sitä?

Äidin Kuopus.

Onhan hänellä minun sydämeni.

Kultahelkka.

Mutta jos hän on sen kadottanut?

Äidin Kuopus.

Silloin ei sitä tiedä kukaan ja minä olen haihtuva jäljettömiin kuin kaste kedolla. — Mutta ei, ei! Hän muistaa minua, hän on kyllä säilyttänyt sydämeni. Sinä vaan suotta pelottelet minua. — Kuka olet sinä, joka minulle ensin ruoan ja lämpimän annat ja sitten kiusaat minua sanoilla kylmemmillä kuin tuuli ja rakeet? — En tahdo kauemmin viipyä majassasi. Pois!

Tarttuu sauvaansa ja aikoo mennä. Kultahelkka pidättää häntä.

Kultahelkka.

Äidin Kuopus! — Etkö tunne minua.

Äidin Kuopus

hämmästyen.

Äänesi tuntuu minusta tutulta. Mutta minä olen vanha ja silmäteräni ovat tylsyneet. — Kuka olet?

Kultahelkka.

Sinä kutsuit ennen minua Kultahelkaksesi.

Äidin Kuopus

päättään pudistaen.

Mahdotonta. Miksi pilkkaat minua? — Hän oli punaposkinen ja nuori, sinä vanha ja ryppyinen. Kukkiva aho oli sen töllin edessä, missä mielitiettyni kasvoi. Tämän edessä on autio, kohiseva nummi. — Korkeintaan voisit sinä olla minun äitini, mutta hänkin on jo ammoin kuollut ja kuopattu.

Kultahelkka.

Mieron veräjille, niin. — Sinä et tunne minua. Ehkä tunnet oman sydämesi.

Menee ja ottaa hyllyltä pienen lippaan. Ojentaa sen Äidin Kuopukselle.

Äidin Kuopus.

Olisiko mahdollista?

Kultahelkka.

Niin kauan kuin nuori olin, kannoin sitä aina kaulallani. Nyt on se sinua lippaassa kauan odottanut. — Etkö tunne rasiaa? Itse sen lapsena kerran vuolit minulle.

Äidin Kuopus.

Minä tunnen kirjokuvat. — Sinä olisit siis Kultahelkka?

Kultahelkka.

Niin. — Minä olen nyt vanha.

Äidin Kuopus.

Hirmuisen vanha. — Mutta ei se mitään. Me voimme vieläkin tulla onnellisiksi. — Minä olen nuori, minä.

Kultahelkka..

Luuletko?

Ottaa peilin piirongilta ja pitää sitä hänen edessään.

Äidin Kuopus.

Hm. Se on aivan toinen mies. — Kuka olen minä?

Kultahelkka.

Sen näet tuosta lippaasta. — Miksi et ennemmin tullut?

Äidin Kuopus.

Minulla oli aina mielestäni niin paljon tärkeämpää toimitettavaa. — Varsinkin sitten kuin olin miekkani pyhän asian puolesta kohottanut.

Kultahelkka.

Ja missä on nyt miekkasi?

Äidin Kuopus.

Meren pohjassa, sata sylvä syvässä, jonne sen kerran eräänä tuskien yönä pudotin. — Silloin muistin sinut.

Kultahelkka.

Minä olen muistanut sinua aina. Olen vain odottanut, että tulisit sydäntäsi takaisin vaatimaan. — Nyt se on sinulla.

Äidin Kuopus.

Mutta . . . ehkä sinunkin tekisi mieli nähdä . . . sydäntäsi?

Kultahelkka.

Sanoithan hukanneesi sen. — Mitäpä minä sillä enää tekisinkään?

Äidin Kuopus.

Sinä et siis kaipaa itseäsi?

Kultahelkka.

En. Muistan itseni parhaiten, kun muistan sinut. — Tuskinpa minulla on muuta itseä koskaan ollutkaan.

Äidin Kuopus.

Oli, oli, kultainen sydän! Minä muistan sen niin hyvin. — Mutta omaani minä en muista. Olen välistä epäillyt, että sitä ei ole koskaan ollutkaan.

Kultahelkka.

Avaa siis lipas ja katso, kuka olet! — Nyt ei sinun tarvitse epäillä enää.

Äidin Kuopus avaa hiljaa lippaan. Kultahelkka näyttää tulta hänelle. Vaitiolo. Tuuli vinkuu ja vonkuu.

Äidin Kuopus
päättään nyökkähyttäen.

Se oli sittenkin puhdasta kultaa.

Esirippu.

PENTTI PÄÄKKÖNEN

3 NÄYTÖSTÄ

HENKILÖT:

PENTTI PÄÄKKÖNEN, kunnan esimies.

LYYLI, hänen vaimonsa.

PASTORI.

KESTI
KÄRSÄMÄKI } valitsijamiehiä.

MÄKÄRÄINEN, poliisikonstaapeli.

RIETU, vapaaksi päästetty vanki.

MARI, piika.

Aika: nykyinen. Paikka: eräs sisämaan pitäjä Suomessa.

ENSIMÄINEN NÄYTÖS.

Virkahuone. Ovi perältä ja oikealta. Vasemmalta ikkuna, jonka ääressä suuri kirjoituspöytä. Oikealla etualalla nahkasohva, pöytä ja tuoleja. Perällä puusohva. Katosta lattiaan ulottuva kaappi. Seinäkello. Kirjahylly. Seinällä maanviljelysseurojen palkkiokirjoja ja diploomeja. Taulu: esittävä Porvoon valtiopäiviä. Lönnrotin ja Snellmanin kipsiset rintakuvat.

Kirjoituspöydällä paljon papereita. Pentti istuu kynä kädessä painautuneena yli tilikirjojensa.

Naputetaan ikkunaan. Pentti nousee, avaa ikkunan ja tervehtii kohteliaasti.

Pentti.

Kas vaan, herra pastori! Näin varhain liikkeellä?

Pastori

työntäen yläruumiinsa sisälle.

Hyvää huomenta! En saanut oikein hyvin unta ja lähdin kävelemään. Niin näin minä teidät tästä maantielle ja . . . aina työssä, herra esimies?

Pentti.

Minäkään en saanut oikein hyvin unta. — Nukun ylipäänsä sangen huonosti.

Pastori.

Ai, ai, herra esimies! Täytyy säästää itseään. — Minä tiedän: maa ja kansa vaatii teidän palveluksianne. Mutta me emme ole nuoria enää. Ohhoh!

Pentti.

Kenties herra pastori suvaitsee käydä huoneeseen? — Luulen, että saamme pian aamukahvin.

Pastori.

Tuhansia kiitoksia, herra esimies! Olen vaan hiukan jaloittelemassa. — Toden sanoakseni, odottelen postia. Utelias vanhalla ijällä, hehheh!

Pentti.

Sanomalehdet sisältävät nykyään paljon tärkeätä. — Sikarin saanen ainakin luvan tarjota?

Pastori.

Enpä tiedä, näin aamutuimaan. — Mutta jos teillä on joku paperossi, — kiitoksia!

Pentti

tarjoten tulta.

Pastori on hyvä!

Pastori.

Kiitoksia. — Totta sanoitte: sanomalehdet sisältävät enemmän nykyään kuin meidän nuoruus-

dessamme . . . mitä puhunkaan, herra esimieshän on vielä nuori mies.

Pentti.

Täysi viisikymmentä, herra pastori.

Pastori.

Jaa, jaa, aika kuluu, me myös. — Mitä sanotte minusta sitten, joka jo olen sivu kuudenkymmenen viiden vierähtänyt?

Pentti.

Herra pastori näyttää vielä varsin virkeältä.

Pastori.

Ei ole kehumista. Maa vetää puoleensa meitä kaikkia. — Mutta nämä ajat, nämä ajat . . .

Pentti.

Ankarat ajat todellakin.

Pastori.

Minunkin, vanhan miehen, mielen ne musertavat, saati sitten nuoren. Tuskin enää yölläkään saan silmiäni ummistetuksi.

Pentti.

Ehkä pastori on juuri sen vuoksi valvonutkin?

Pastori.

Eipä ilman. — Valtiopäivämiesvaalit ja muut. — Mitähän posti jälleen tienneekin!

Pentti.

Se on totta. Täällähän on myöskin tänään vaalit.

Pastori.

Niin on. Vanha Hiskias tuskin enää voi tulla kysymykseen.

Pentti.

Hän on kuitenkin tottunut edusmies.

Pastori.

Onhan hän. Mutta ikä painaa, ikä painaa. — Kuulin, että hän on lopullisesti kieltäytynyt.

Pentti.

Niinkö?

Pastori.

Niinpä niinkin. Herra esimies saa olla varoiltaan, hehheheh.

Pentti.

Herra pastori suvaitsee laskea leikkiä.

Pastori.

Enpä suinkaan. Se taitaa olla jo hyvinkin varma. — Mutta en tiedä juuri, onko siitä onniteltava. Uusia huolia, uusia murheita.

Pentti.

Minä olen kovin oppimaton mies niin korkeaan asemaan.

Pastori.

Esimies on vaatimaton mies, vaan ei suinkaan oppimaton. — Mitä tietää tuo kirjahylly, hehheh?

Pentti.

Olenhan minä silloin tällöin viljellyt kirjojakin. Täytyy taitaa vanhana, mitä ei nuorena ole oppinut.

Pastori.

Herra esimies on oman onnensa seppä ja siten ansainnut yleisen kunnioituksen. Pitkällä työllä, pitkällä työllä. — Nämäkin lienevät kunnan pape-reita?

Pentti.

Muutamia tilejä vaan . . .

Pastori.

Mitä minä olen sanonut? Työssä aamusta varhain, iltaan myöhään. Päivät pelloilla, yöt pöydän ääressä. — Parempaa vaalia ei tuomio-kunta ikinä voisi tehdä.

Pentti.

Herra pastori on liian ystävällinen.

Pastori.

Sellaiset maanviljelijät tuottavat kunniaa kansalle ja isänmaalle. — Kauankos herra esimies jo onkaan asunut pitäjässämme?

Pentti.

Tulee täsmälleen viisitoista vuotta.

Pastori.

Niin, niin, se on totta, samana vuonna kuin se Korpelan hirveä kaksoismurha tapahtui. — Se oli sinä suurena poutakesänä.

Pentti.

Niin.

Pastori.

Viisitoista vuotta, niin, niin. Pitkä aika. — Ei, mutta kyllä minun nyt täytyy lähteä. Minusta on kuin kuulisin jo postin kellon.

Pentti.

Pastori taitaa erehtyä. Konstaapeli siellä vain ajaa ratuuttaa. — Napit kiiltää.

Pastori.

Niinpä niinkin, konstaapeli, hehheh! Ennen mainittiin häntä siltavoudiksi. Ei saanut sekään nimi pysyä paikoillaan. — Hyvästi, hyvästi!

Pentti.

Pastori on hyvä ja käy piakkoin paremmin talossa.

Pastori.

Kiitoksia vaan! Kyllähän minä tästä aina ohikulkiessani. Mutta esimiestä ei ole siellä puustellilla näkynyt kotvaan.

Pentti.

On ollut vähän kiireitä tässä.

Pastori.

Niinpä niinkin. Kesällä ei kerkiä, talvella ei tarkene, hehheh! — Hyvästi, hyvästi.

Pentti sulkee ikkunan, nousee, kävelee pari kertaa yli lattian ja istahtaa jälleen. Lyyli tulee oikealta kahvitarjotin kädessään.

Lyyli.

Yksinkö sinä oletkin? Luulin että sinulla oli vieraita.

Pentti.

Haastelin tässä hiukan pastorin kanssa läpi lasin. — Laske siihen sohvapöydälle!

Lyyli.

Varmaan olet taas valvonut koko yön?

Pentti.

Suoraan sanoen, enpä juuri ole silmääni ummistanut. — Näkyykö se?

Lyyli.

Minä kyllä näen sen. — Pentti, sinun tulee todellakin ajatella terveyttäsi.

Pentti.

Samaahan se pastorikin tässä juuri pääsi potuuttamasta. — Terveyttäsi! Niinkuin ei vanhan maantieroiston terveys kestäisi!

Lyyli.

Pentti, kuinka saatat niin puhua? Ethän sinä ole ollut maantieroisto.

Pentti.

No, en juuri paljon parempikaan. — Kuinka lapsi voi?

Päätää kirjoituksen, pyyhkii kynän huolellisesti ja nousee. Lyyli on istunut sohvapöydän luo.

Lyyli.

Taitaa olla huonosti asiat.

Pentti.

Anna kun katson sinuun! — Sinäkään et ole nukkunut tänä yönä.

Lyyli.

Eipä sitä ole tullut nukutuksi. — Kun täytyy joka tunti nousta rohtoja antamaan ja se on sellaisessa tuskassa . . .

Pentti.

Eikö Mari voisi tuota tehdä?

Lyyli.

Hänellehän minä nyt tohtisin sen uskoa! Silloin se nyt ainakin kuolisi.

Pentti.

Mitäs lääkäri sanoi? Hän kävi eilen illalla, eikö niin?

Lyyli.

Mitäs se lääkäri! Määrää aina uusia rohtoja.
— Nyt pitäisi juuri tapahtua käänne.

Pentti.

Parempaan?

Lyyli.

Taikka huonompaan, ei ole tietoa. — Taitaa
vaan mennä tämäkin sinne, mihin muutkin lapset.

Pentti.

En suinkaan minä ole niitä tappanut!

Lyyli.

Pentti, kuinka sinä saatat niin puhua! — En-
hän minä sinua syytäkään, mutta kyllä se vaan
on kovaa, kun täytyy yksi toisensa perästä viedä
kirkkomaahan. Viisi kaunista lasta!

Pentti.

Ei auta menneitä murehtia.

Lyyli.

Eihän se auta enkähän minä niin ääneen mu-
rehdikaan, mutta kun nyt on huoli tästä kuuden-
nestakin. — Niin se on kuumeessa raukka ja pu-
noittaa . . .

Pentti.

Usko pois, hän paranee kyllä.

Lyyli.

Niin sinä olet aina sanonut. — Mutta kyllä tämä on vain kuin Herran rangaistus meidän talollemme.

Pentti.

Herran! Ole hupsimatta! — Oletko tullut uskovaiseksi?

Lyyli.

Eihän sitä tiedä, mihin tässä hädässään turvautuu.

Pentti.

Minuun.

Lyyli.

Se on hyvä sanoa. Sinullakin on aina nuo tilikirjasi ja talon huolet.

Pentti.

Täytyy pitää huolta talostaan, kun on kerran talo. Eikä niitä voi kunnan asioitakaan laiminlyödä.

Lyyli.

Enhän minä laiminlyömään käskekään. Enkä hän minä sinua mistään soimaakaan. Hyvähän sinä minulle olet.

Pentti.

Sentään valitat sinä.

Lyyli.

Mitäs minä valitankaan, kun vaan nuo lapset eläisi. Kun edes tämä yksi . . .

Pentti.

Eihän tuo vielä ole kuollut.

Lyyli.

Se kuolee kyllä, ole varma siitä. Ja kyllä se vaan on totta, mitä . . .

Purskahtaa itkuun, Pentti on juonut kahvinsa, mennyt kirjoituspöydän luo. Sytyttää sikarin.

Pentti.

No? Mitä nyt?

Lyyli.

Mitä ne sanovat pitäjällä . . .

Pentti.

Mitä ne sanovat? Häh?

Lyyli.

Että eivät lapset menesty Pääkkölässä.

Pentti.

Kuka niin sanoo? Häh? Kuuletko sinä? Mitä ne tarkoittavat?

Lyyli.

Pellot menestyvät, karja menestyy, raha ja tavara menestyy, mutta lapset kuolevat.

Pentti.

Äh! Niin puhuvat ne, jotka meitä kadehtivat.
— Pellot, karja, tavara! Tietysti ne menestyvät,

kun niitä hoidetaan. — Lapset! Keneltä ei lapsia kuole? Hoitaisit paremmin, niin eläisivät.

Lyyli.

Siinä tuo vika lienee.

Pentti.

Älä nyt jää siinä päätäsi riiputtamaan niinkuin minä olisin sinulle minkä kuolemansynnin tehnyt. Tiedänhän minä, että sinä olet hoitanut hyvin lapsesi. — Mutta minä en siedä tätä alituista ruikutamista.

Lyyli.

Enhän minä aina ruikutakaan.

Pentti.

No noh! — Suuttuuhan sitä ihminen vähemmästäkin. — Lapset! Herran rangaistus! — Äh! Ei ole mitään jumalaa.

Lyyli.

Kun et sinä vielä puhuisi niin jumalattomasti!

Pentti.

Minä puhun niinkuin minä ajattelen. — Ei ole mitään jumalaa eikä perkelettä. Ne, jotka niin sanovat, valehtelevat. Papit enemmän kuin kukaan. — Että sinäkin viitsit . . .

Lyyli.

Tulin nyt sanoneeksi tuon.

Pentti.

Koulunkäynyt ihminen! Sitäkö sinulle siellä tyttökoulussa opetettiin?

Lyyli.

Olisi saanut olla käymättä sekin koulu, kun olisi tiennyt, että siitä alituisesti muistutetaan. Ensin isä kotona ja sitten sinä . . .

Pentti.

En suinkaan minä ole siitä liian usein muistuttanut.

Lyyli.

Etpä et. — Joko minä vien kahvikalut pois?

Nousee. Pentti on kävellyt kiivaasti edes takaisin.

Pentti.

Jo. — Enkähän minä nyt silti mikään hirviö ole, vaikka minä en usko teidän jumalaanne.

Lyyli.

Ei tuo taida olla minun jumalani enempi kuin sinunkaan. — Mutta sinä kiivastut aina niin, Pentti.

Pentti.

Minä? Kiivastunko minä? En milloinkaan. Minä olen itseni herra enempi kuin moni muu. Voitko sanoa? Olenko koskaan tänä viitenätoista vuotena kohottanut kättäni sinua vastaan?

Lyyli.

Sitä olisi puuttunut vielä.

Pentti.

Vielä, sanoit sinä! Sitä ei puutu monessa muussa talossa. — Olenko kertaakaan tullut humalassa kotiin? Häh?

Lyyli.

Et, et.

Pentti.

Taikka menettänyt rahojani markkinoilla? Taikka jäänyt pelaamaan korttia yökausiksi? — En. Sinulla on hyvä mies, sanon minä.

Lyyli.

Niin, niin. Samaahan minäkin sanon.

Pentti.

Yleisesti kunnioitettu mies. Nyt minä olen kunnallislautakunnan esimies. Tänään tulee minusta valtiopäivämies, saatpa nähdä.

Lyyli.

Jumala varjelkoon!

Pentti.

Mitä nyt? Olisit edes turhaan lausumatta tuon jumalan nimeä, kun et kuitenkaan todella usko siihen. — Mitä tahdoit sanoa?

Lyyli.

Nyt kuolee meidän lapsemme varmaan.

Pentti.

Nyt? Kunko minusta tulee valtiopäivämies?
— Lyyli! Tahdotko tehdä minut hulluksi?

Lyyli.

Herra siunatkoon!

Pentti.

Mitä tarkoitat sinä noilla sanoillasi: „nyt kuolee meidän lapsemme varmaan“. Mitä yhteyttä on ja voi olla mielestäsi meidän lapsillamme ja minun valtiopäivämiesvaalillani? — Kuuletko? Vastaa minulle!

Pudistaa häntä kyynärvarresta. Lyyli on lyhistynyt istumaan.

Lyyli.

Enhän minä sillä sen enempää tarkoittanut. Se sana vain pääsi huuliltani.

Pentti.

Sinulta pääsee suustasi sanoja, jotka voisivat viedä hirteen toisen miehen. „Nyt kuolee meidän lapsemme varmaan!“ — Onko mokomaa kuultu? Äh!

Lyyli.

Anna se anteeksi, Pentti.

Pentti.

Joku toinen vaimo iloitsisi, jos hänen miehensä nauttisi niin suurta luottamusta, että hänet valitaan edustamaan synnyinmaataan. Sinä sen sijaan myrkytät minulta jokaisen ilon. — Milloin ovat meidän lapsemme ennen kuolleet siitä, että minun arvonni on ylentynyt?

Lyyli.

Pentti! Kuulethan, että pyydän sinulta anteeksi!

Pentti.

Aika nyt enää, kun kerran olet kylvänyt minuun myrkky-oan. — No niin, se on totta, Urho hukkuu samana päivänä kuin minusta tuli kunnan esimies. Ja Väinö Kalervo kaatoi päälleen palavan lampun samalla viikolla kuin saatiin tieto, että minut oli valittu maanviljelysseuran johtokuntaan. — Mutta väitähkö sinä, perkele, että nuo asiat ovat toistensa yhteydessä?

Lyyli.

Pentti! — Et vielä koskaan ole puhutellut minua noin.

Pentti.

Etkä sinäkään minua. Mutta sinä olet tuuminut kauan tuota. Nyt puhkesivat hauteet esille. — Jos ne ovat yhteydessä, no niin, silloinhan on jumala, silloinhan on helvetti, on kaikki tuo roska, ja kolminaisuus, ja apostolit ja mikä niiden

nimi on! Jos minun lapseni ovat kuolleet sentähden, että minä olen ylentynyt yhteiskunnan jäsenenä ja valistuneena kansalaisena, — no niin, mennään kirkkoon sitten, mennään ripille, muijasi! Mennään ripille, hahhah!

Lyyli.

Pentti!

Pentti.

Taikka luuletko, että minä olen kentiesi tehnyt jonkun rikoksen, jonkun pahan työn, kuten se kuuluu, josta Herra nyt muka minua rankaisee? Kenties murhan kerrassaan? — Häh? Kenties olin se minä mielestäsi, joka murhasin Korpelaiset?

Lyyli.

Kuinka sinä saatat puhua, Pentti?

Pentti.

Jos se en ollut minä ja jos et usko, että se olin minä, niin sano minulle, kuka se oli. Kuka?

Lyyli.

Me tiedämme molemmat kyllä.

Pentti.

Kuka? Kentiesi et muista enää hänen nimeään?

Lyyli.

Rietu Mäkinen.

Pentti.

Noh! Sinun entinen sulhaisesi se oli. Vähällä puuttui, ettet joutunut murhamiehen morsiameksi. — No noh, ei siitä sen enempää. — Kauhea teko! Murhata omat kasvinvanhempansa! — Nonoh!

Lyyli.

Hän on kyllä myös saanut rangaistuksensa.

Pentti.

On, ja niin pitääkin olla. — Nahjus mieheksseen muuten! — Kenties tahdot sinä väittää, että se oli jumala, joka häntäkin rankaisi?

Lyyli.

Itse lienee hän ollut sortajansa.

Pentti.

Eipäs, yhteiskunta se oli. Itse olisi hän tehnyt tekonsa iltikseen ja kävelisi vieläkin vapaalla jalalla. Siksi on yhteiskunta korkeinta, mitä on. Valtio ja yhteiskunta! Työ niiden hyväksi on työtä jumalan hyväksi. — Paljon enemmän kuin virren veisuu.

Lyyli.

Minusta tuntuu kuin olisi lapsi itkenyt.

Pentti.

Kenties se nyt jo kuolee minun sanoistani? — Perkele! — Eikö tässä talossa tule milloinkaan puhdasta?

Lyyli.

Kenties hän ei enää niin kauan itkekään.

Pentti.

Mene sitten! — Odota, minä tulen myös katsomaan. — Eikä sinun sitä nyt tarvitse niin pahaksi ottaa. — Minä olen valvonut koko yön ja minun hermoni ovat vähän ärtyneet. — Kuule? Onko sinulla kotona konjakkia?

Lyyli.

Lienehän sitä.

Pentti.

Eikä sinun tarvitse noin katsoa minuun. Sillä tässä on mies, joka ei milloinkaan juo itseään juovuksiin. — Se nukkuu? No, arvasinhan minä sen.

Lyyli on mennyt edellä oikealle. Pentti seuraa häntä. Huone on hetken tyhjänä.

Kesti ja Kärsämäki tulevat perältä.

Kärsämäki.

Ei taidakaan olla esimies kotona.

Kesti.

Missäpähän olisi? Tuossa ovat tilikirjat pöydällä levällään. Ei se olisi niitä siihen jättänyt, jos olisi taloa tuonnemmaksi poikennut.

Kärsämäki.

On se akuraati mies tämä Pentti.

Kesti.

No, on siinä miestä kerrakseen. Ja talo kuin linna! Oikein matot lattialla.

Kärsämäki.

Hirviääkö tässä istuakaan?

Kesti.

Kyllä hirviää. Valitsijamies voi istua missä tahansa. Tiedä, että me emme olekaan enään mitään tavallisia tunkionluoja! Ylösotettuja niin herroilta kuin talonpojilta.

Kärsämäki.

Olemme sitä paitsi kirkon kuudennusmiehiä.

Kesti.

Ja isiltä perityn yhteiskunnan jäseniä. — Muistatko sinä sitä herraa, joka ihan Helsingistä pitäen kävi meillä? Oli sillä sanat suussa.

Kärsämäki.

Mikä lie mielessä ollut.

Kesti.

Tahtoi vähän niinkuin tunnustella, hihi! — Mutta me äänestämme tätä Penttiä. Se, joka on

osannut oman talonsa tähän kuntoon saada, se se ruunun rustingitkin ymmärtää.

Kärsämäki.

Sillä tuolla lienee tavaraa herrain päivilläkin reissuta.

Kesti.

On sillä. Ja sellainen puhelahja sitten! Kun sitä kuulee joskus kunnantuvalla, niin ei pidä papit eikä piispatkaan.

Kärsämäki.

Lait ja asetukset tunteva mies. — Mutta ei se ole huono puhuja piispakaan.

Kesti.

Eipä silti ja sen vuoksi. — Mutta ei anna perään Penttikään. — Eikä se niin paljon kuulu puhelahjan päälle tulevankaan siellä pääkylässä. Pitää vain jaksaa juoda herrojen kanssa.

Kärsämäki.

Pentti tuo jaksanee.

Kesti.

Jaksaa se, eikä tule milloinkaan humalaan. — Kuuluvathan ne sieltä ylämaasta ajattelevan sitä Härkösen nuorta maisteria, mutta me lähetämme Pentin.

Kärsämäki.

Pentinpä Pentin. — Mikä se tuo on?

Kesti.

Kah, se Lentruutin rintakuva eli pysti. Etkö muista? Onhan niitä pappilassa.

Kärsämäki.

Mikä se oli se Lentruutti?

Kesti.

Kah, se, joka virsikirjan teki. Etkö tuota nyt tiedä?

Kärsämäki.

Tämänkö uuden?

Kesti.

Lie tehnyt uudenkin. — Ja tuo tuossa on Runeperki.

Kärsämäki.

Niin vai. Virsiä hänkin teki?

Kesti.

Kukapa ne kaikki! — Pentti tuo tietäisi.

Kärsämäki.

Oli se Vihta-Paavokin virsiniekka.

Kesti.

No sen minä sanon, ettei sitä sen parempaa ole ollutkaan! Kun se vaan olisi ymmärtänyt ja vähän enempi hengellisiä kuin lihallisia ajatellut. — Kuoli viinaan.

Kärsämäki.

Viinaan kuoli. — Kah, onhan sillä nappi seinässä!

Kesti.

Sitä se painaa kun tahtoo eukkonsa eli piikatyttönsä tänne. Se on sellainen sähkönappi. — Painetaanko?

Kärsämäki.

Älä, älä! — Jos sattuu vaikka ukkosen johto olemaan.

Kesti.

Kyllä minä näitä olen nähnyt. Siinä on sähkölangat niinkuin tilifoonissakin.

Kärsämäki.

On sillä Pentillä konstit. — Soipiko se?

Kesti.

Soipi tietystikin. — Nyt minä painan.

Kärsämäki.

Älä, älä! — Eihän se soi.

Kesti.

Ei se täällä soikaan. — Kuuletko? Jo tullaan.

Ukot istuvat jälleen vakavina ja odottavina puusohvalla perällä. Pentti tulee oikealta, puhuen taakseen.

Pentti.

Ja lääkäriä on lähetettävä heti paikalla noutamaan. Sanokaa, että minä pyysin. — Tekö täällä?

Kesti.

Minähän se tässä.

Pentti.

Terve taloon! — Käykääpäs tänne peremmälle!

Kärsämäki.

Kyllähän me tässäkin.

Kesti.

Kah, käydään peremmälle, kun Pentti kerran tahtoo! — Hohhoh!

Istuvat sohvaan. Pentti keinutuoliin. Tarjoaa sikaa-reita.

Pentti.

Kuuluukos sitä kummempia?

Kesti.

Eipä kummempia. — Oli kerran asioita tännepäin ja kuin ei tämä naapuri ollut käynyt talossa milloinkaan, niin ajattelimme ohi ajaessa . . .

Kärsämäki.

Tämä Kestihän se tahtoi. — Ihanko tässä si-karitupakit?

Pentti.

Mitäs ne aina paperirullatkaan?

Kesti.

Hihi! — Nämä ovat vähän niinkuin näkyisämpiä, meinaa Pentti.

Kärsämäki.

Taitaa olla hinta sen mukaan.

Pentti

Onhan niillä pikkutalon hinta. — Hohoi, onko siellä joku? — Mari saa tuoda tänne sen konjakkipullon. Ja kahvin kanssa!

Kärsämäki.

Ihanko tässä nyt herrasmalliin —?

Kesti.

Kah, kun Pentti nyt kerran tahtoo. — Eikähän tässä turhan tautta valitsijamiehiä olla.

Pentti on noussut paikaltaan ja mennyt oikealle ovelle. Mari tuo sisälle konjakkipullon ja kahvitarjottimen ja menee. Pentti kaataa laseihin.

Pentti.

Eipähän tässä kuivin suin istumaan. — Tuikku murheesen!

Kesti.

Skool, skool!

Kärsämäki.

Jokohan tuo menee päähän vanhalle miehelle?

Pentti.

Vatsaan se menee.

Vaitiolo. Pentti täyttää jälleen lasit.

Kesti.

Jaa, jaa.

Pentti.

Tuikku murheesen!

Kärsämäki.

Jokohan tässä nyt oikein viinoittelemaan?

Kesti.

Kah, kun Pentti nyt niin tahtoo. — Skool, skool!

Esirippu.

TOINEN NÄYTÖS.

Sama näyttämö. Kesti ja Kärsämäki sohvassa. Pentti keinutuolissa, kyynärpäät vasten pöytää.

Ukot ovat naukkineet. Naamat kiiltävät vahvasti.

Pentti.

Ja sen minä sanon, että kun minä valtiopäiville tulen, niin toinen kurssi siinä pitää alkaa. Mikä se on esim. tuo meidän lainkäyttömme? Pienet varkaat hirtetään, suuret vapaiksi päästetään.

Kesti.

Eihän se koira koiran hännälle polkaise, hihhi!

Pentti.

Se on sen vuoksi, ettei kansa valvo oikeuksiaan. — Tietäkää se, miehet, että tämä nykyinen laki on vain pöllöjä ja typeriä ihmisiä varten. Viisaalle on siinä aina joku silmukka auki.

Kärsämäki.

Hm. Taitaa olla niinkuin tämä Pentti sanoo.

Pentti.

Miksei olisi? — Kuka siellä kompuroi?

Konstaapeli Mäkäräinen on tullut sisälle edellisen aikana, yskähdellyt oven suussa ja, kun se ei auta, ruvennut jalkojaan kopistelemaan.

Mäkäräinen.

Minähän se täällä vain —

Pentti.

Kuka minä? — Jasoo, konstaapeli! Päivää! Konstaapeli painaa puuta vaan. Tänne peremmälle. — Mari hoi! — Konstaapeli painaa sitä nappia!

Mari tulee oikealta.

Pentti.

Mari tuo konstaapelille tähän lasin ja kupin. — Virkamatkoiltako sitä?

Mäkäräinen.

Onhan niitä ollut virkamatkojakin. Kaupungissa kävin viimeksi tätä vallesmannia kyydissä. — Hönkä tyttö tämä Mari. Lihoo ja pulskistuu.

Mari

on tullut takaisin kuppineen.

Mikäs se on isossa talossa.

Pentti.

No, se oli sanottu niinkuin minun suustani! — Ei taitaisi tehdä pahaa pieni lökäri.

Mari.

Kiitti, kun annettiin. Vaikk' eihän se pieni suuren väärsti ole.

Pentti.

Tästä juomalasista. — Minkäs teki?

Mari.

Kun oli väärään kurkkuun mennä . . .

Mäkäräinen.

Ei se ole ensi kertaa pappia kydyssä. — Hönkä tyttö!

Pentti.

Pönäkkä piika pönäkässä talossa. — Katkiaiisi siltä ruununkin kakku.

Kesti.

Hihih!

Mäkäräinen.

Jokohan uskaltaisi? Taitaa olla monta Marillakin . . .

Mari.

Ei ole kaunis, vaan ei ole kaupankaan.

Menee oikealle. Mäkäräinen on saanut lasinsa. Kaikki ryyppäävät.

Kärsämäki.

Taitaa olla ylpeäluontoinen ihminen.

Pentti.

Se on vähän niinkuin minun malliani. — No, ruunun mies! Eikö maistu?

Mäkäräinen.

Maistuuhan se, miksei maistu, kaupunkikonjakkia. — Taitaa olla esimiehen syntymäpäivä?

Pentti.

Sattui tässä kaukovieraita, niin piti vähän rintaa röyhistää. — Ja onhan se päiväkin.

Kärsämäki.

Vaalipäivä.

Kesti.

Me tässä olemme aikoneet äänestää Pentin herrainpäiville.

Mäkäräinen.

Vai niin. Ne siellä ylämaassa kuuluvat tuumivan sitä Härkösen maisteria.

Pentti.

Saakeli!

Kesti.

Kyllä me se asia justeerataan. Vai miten, Kärsämäki?

Kärsämäki.

Akuraati asia.

Pentti.

Eikä siitä sen enempää. — Tyhjänäkö palasit vai oliko kyydittäviä?

Mäkäräinen.

Olihan se kyydittäväkin.

Pentti.

Hyväkin herra?

Mäkäräinen.

Herrako tuo lie ollut! — Onhan se tämän puolen väkeä.

Pentti.

Minkä niminen?

Mäkäräinen.

Ei tuolla taida poloisella olla paljon nimeä. — Rietu Mäkiseksihän sitä ennen sanottiin.

Pentti.

Häh? Sekö se ...

Mäkäräinen.

Sepä se Korpelan murhamies.

Pentti.

Mitä? Eikö hän saanut elinkautista?

Mäkäräinen.

Saipa sai, vaan kun se nyt on vapaaksi päästetty ja piti laittaa kotipuoleensa, niin otin kärryilleni. — Eipähän se paljo painanut.

Kesti.

Taitaahan ne västingissä liiat lihat loheta.

Mäkäräinen.

Kapeaksi on mies käynyt ja tuntuu minusta vähän kuin nöyräpäiseltä. — Ei sen sanoista saa oikeata tolkkua.

Pentti.

Mihin jätit hänet?

Mäkäräinen.

Tähänhän minä toin esimiehen luo.

Pentti.

Saksan saatana!

Pentti on noussut ylös ja kävelee kiivaasti edes takaisin lattialla.

Mäkäräinen.

Ajattelin, että esimies ehkä saattaisi neuvoa, mitä sille olisi tehtävä, vaivaishoitoonko se on pantava vai mihin. Ja sitä samaahan se sanoi vallesmannikin . . .

Pentti.

Minä annan pitkät perkeleet vallesmannille!

Kesti

kuiskaten.

Konstaapeli ei taida tietääkään, että se on tämä Rietu ollut ennaikaa vähän niinkuin väleissä tämän Pentin emännän kanssa.

Mäkäräinen.

Yhy!

Pentti.

En minä sentään rupea murhamiehiä kattoni alla holhomaan.

Mäkäräinen.

Ka, viedään pois, vien mä hänet vaikka suoraan vaivaishuoneelle . . .

Pentti.

Missä hän on?

Mäkäräinen.

Tuolla on väen pirtissä. — Ei siitä ole pelkoa, että se kenellekään pahaa tekee. Istuu ja itseksensä höpisee.

Pentti.

Oli, mitä oli. Piruko sinut pani hänet juuri meille tuomaan?

Kesti

kuiskaten.

Siinä sen konstaapeli näkee. Ei olisi pitänyt tuoda.

Mäkäräinen

samoin.

Ei olisi pitänyt. Mutta lempoko ne kaikki viidentoista vuoden vanhat tyttöjutut muistaa?

Kärsämäki.

Se on arka arvostaan tämä Pentti.

Kesti.

Ja vielä arempi eukostaan. — Se onkin koulunkäynyt ihminen.

Vaitiolo. Pentti seisoo ikkunan luona ja katselee ulos.

Kärsämäki.

Hm.

Kesti.

Niin vai, niin.

Mäkäräinen.

Eiköhän ryypättäisi?

Vaitiolo.

Kärsämäki

nousten.

Taitaa olla jo aika meillä lähteä sinne kunnantuvalle.

Kesti.

Taitaapa vaan olla.

Mäkäräinen.

Jäi minultakin hevonen veräjään kiini. — Pysyneekö?

Kaikki nousevat. Pentti kääntyy.

Pentti.

Joko nyt? Jahhah, teillä on ne vaalitoimitukset. Onnea matkaan, terveinä takaisin!

Kesti.

Ja saat sinä olla ihan varma Pentti, että meidän äänemme sinä ainakin saat.

Kärsämäki.

Saat muidenkin äänet.

Pentti.

Saapas näkee, saapas näkee. — Hyvästi vaan, miehet! — Mihinkä sillä konstaapelilla on kiire?

Kesti ja Kärsämäki menevät perälle.

Mäkäräinen.

Eipähän tässä mitä kiirettäkään. — Pitäisi vain joutua sinne kotimökille, kun siellä äitikin on ruvennut potemaan.

Pentti.

Kotiinsa on moni kuollut. — Tuikku murheesen!

Mäkäräinen.

Kiitoksia!

Pentti.

Tuota noin, ehkäpä minä vielä koetan tuumia sitä Rietun asiata . . .

Mäkäpääinen.

No, kyllä se olisi kovin hyvä, jos esimies . . .

Pentti.

Mutta sitä ennen minun pitää saada nähdä hänet.

Mäkäpääinen.

Lieneekö hänessä paljon näkemistä. Kun se on semmoisissa rääsyissäkin, että täit tippuu . . .

Pentti.

Mitenkäs minä muuten tiedän määrätä hänet, mihin työhön hänessä on miestä. — Konstaapeli tuo hänet tänne.

Mäkäpääinen.

No, sitä samaahan se sanoi vallesmannikin, että kyllä se esimies . . . Nytkö heti?

Pentti.

Nyt. — Jos on työmiestä, niin kyllä homma-
taan.

Mäkäpääinen.

Kyllä kait siitä muuten olisi työmieheksikin, kun vain oikean ruoan ääreen pääsisi. Mutta minä pelkään, että sen päävärkki . . .

Pentti.

Konstaapeli tuo hänet tänne kaikissa tapauksissa.

Mäkäräinen.

Kyllä, kyllähän minä.

Mäkäräinen menee perälle. Pentti kävelee edes takaisin. Lyyli tulee oikealta.

Pentti.

Siinä se nyt on!

Lyyli.

Mikä?

Pentti.

Perkele! — Murhamies!

Lyyli.

Mitä sanot?

Pentti.

Rietu Mäkinen. — Hän on päästetty vapaaksi.

Lyyli.

Herra siunatkoon!

Pentti.

Kyllähän se siunaa! — Hän istuu väentuvassa.

Lyyli.

Minä en tahdo nähdä häntä.

Pentti.

Eipä olisi isosti halua minullakaan, mutta täytyy, kun ei kuulu poloisessa olevan enää ruokansa hankkijata. — Täytyyhän sitä katsoa, ettei mies maantielle kuole.

Lyyli.

Kuinka sinä olet hyvä, Pentti!

Pentti.

Kyllähän minä olen. — Miten lapsi voi?

Lyyli.

Hän nukkuu.

Pentti.

Kauanpa se nukkuu.

Lyyli.

Kun ei lienekin jo viimeistä unta!

Pentti.

Joko taas? — Kävikö lääkäri?

Lyyli.

Eihän se vielä miten ole ehtinyt, kun vasta lähetettiin noutamaan.

Pentti.

Saattaisi kerran tulla itsestäänkin. — Kyllä täällä maksetaan.

Lyyli.

Eivät taida rahat auttaa tässä tapauksessa.

Pentti.

Eivät pahenna, jos eivät parannakaan. — Vai uskotko sinä vielä, että tuo niin kutsuttu jumala

ottaa sinulta pois lapsen sen takia, että minusta tulee valtiopäivämies?

Lyyli.

Tuleeko sinusta?

Pentti.

Taitaapa tulla, elleivät ylimaalaiset aivan hulluiksi rupea. — Niin että siihen katsoen sinulla on hyvin vähän toivoa lapsestasi.

Lyyli.

Älä tuota enää viitsi! En minä koskaan niin ajattele.

Pentti.

Noh! — Jos minä olisin murhamies, niinkuin esim. tämä Rietu, niin silloin voisi todellakin ajatella yhtä ja toista. Mutta nyt . . .

Lyyli.

Älä viitsi enää mainita häntäkään. Ei se niin hauskaa ole.

Pentti.

Eipä taida olla ja lienetkin sinä jo aikoinasi itkusi itkenyt sen asian vuoksi. — Tulppa suuhun siis tästä asti. Et minulta kuule ainakaan enempää.

Lyyli.

Kiitos, Pentti! — Oli ne vaikeita aikoja.

Pentti.

Vaikeimmasta ollaan nyt ohi. — Ja kun minusta tulee valtiopäivämies, lähdet sinäkin Helsinkiin. Eikö niin?

Lyyli.

Minä? Mitä minä siellä?

Pentti.

Kah, itseäsi näyttämään niinkuin minäkin! Sinä edustat minua ja minä maata. — Kaikki hyvä.

Lyyli.

Kun ei tuo lapsi vaan olisi sairas . . .

Pentti.

Kuolee, mikä on kuollakseen. Etehen elävän mieli! — Eikö sieltä lääkäri jo ajakin?

Lyyli.

Taitaapa ajaa. Nythän tuon kuulee sitten, minnepäin se kääntyy.

Pentti.

Mene sinä vastaan häntä! Minulle taitaa tässä tulla omat vieraani.

Lyyli menee oikealle. Mäkäräinen ja Rietu tulevat perältä.

Mäkäräinen

lykäten Rietua edellään.

Käy sisälle vaan, Rietu! Ei esimies sinulle mitään pahaa tee.

Pentti.

Tuonko se on näköinen?

Mäkäpäinen.

Tämänhän tämä on näköinen. — Ota lakki päästäsi, Rietu, kun esimies puhuttelee sinua.

Rietu.

Jumala siunatkoon esimiestä ja tirehtööriä ja pastoria ja kaikkia hyviä ihmisiä.

Pentti.

Mistä tirehtööristä hän puhuu?

Mäkäpäinen.

Taitaa muistella vankilatirehtööriä. — Kun se on vähän nöyräpäinen . . . Herra tirehtööri sanoi —

Rietu.

Herra sinun jumalas on kiivas jumala, joka kostaa isäin pahat teot lasten päälle kolmanteen ja neljänteen polveen . . .

Pentti.

Häh? Minulleko sinä —?

Rietu.

. . . niille, jotka häntä rakastavat, mutta tekee laupeuden monille tuhansille, jotka häntä vihaavat ja . . .

Pentti.

No, se kuuluu joltakin. — Istu!

Mäkäräinen.

Kah, istu, Rietu, kun esimies käskee. Äläkä katsele kenkiesi kärkiä ja vastaa suoraan, kun sinulta kysytään.

Rietu.

Ja Herra sanoi Eevalle: „Sinun siemenestäsi pitää kaikki sukukunnat siunatuiksi tuleman.“

Pentti.

Mitäh?

Rietu.

Ja sinä olet rikki polkeva käärmeen pään, mutta käärme on pistävä sinua kantapäähän.

Pentti.

Käärme! — Hän on täysi hullu.

Mäkäräinen.

Mitä minä sanoin? Ei taida olla enää henkensä elättäjää.

Rietu.

Ei esivalta turhaan miekkaa kannaa, vaan joka miekkaan tarttuu, se miekkaan hukkuu.

Pentti.

Kuinka? — Hahhah!

Mäkäräinen.

Hän sekoittaa sanat ja sakramentit.

Pentti.

On siinä vähän tolkkua hänen puheessaan. — Konstaapelilla taisi olla kiire sinne kotimökilleen?

Mäkäräinen.

Olihan se vähän, kun se äitikin rupesi pote-
maan . . .

Pentti.

Konstaapeli saa mennä vaan. — Tämä saa jäädä tähän tulevan yön tienoiksi. — Sittenpä hän tuumitaan.

Mäkäräinen.

No, jopa se esimies nyt hyväksi rupesi. — Ka, kiitä Rietu, kun esimies lupaa yösijan! — No niin, hyvästi vaan! — Vaivaishoitoon kait se on pantava . . .?

Pentti.

Saapas näkee. Hyvästi, hyvästi!

Mäkäräinen menee. Pentti on istunut kirjoituspöytänsä taakse. Vaitiolo.

Pentti.

Tule lähemmäksi!

Rietu

tulee epävarmasti.

Pentti.

Istu!

Rietu

istuu tuolin nurkalle pöydän toiselle puolen.

Pentti.

Me olemme nyt kahden kesken. — Katso itse!
Konstaapeli on mennyt tiehensä.

Rietu.

Niin, taitaa minunkin pitää . . .

Pentti.

Ei sinun silti tarvitse nousta. — Ymmärrätkö?
Sinä olet nyt vapaa.

Rietu

istuu jälleen.

Pentti.

Tunnetko minua?

Rietu.

Tu-tu-tunnenhan minä tirehtöörin.

Pentti.

En minä mikä tirehtööri ole. — Kunnan esi-
mies. — Sama kuin sinun isäsi ennen kalikkamark-
kinoita.

Rietu.

Isä on taivaassa.

Pentti.

Taitaahan tuo olla sielläkin. — Uskotko sinä
jumalaan?

Rietu.

Minä uskon pyhän hengen päälle ja yhden pyhän kristillisen seurakunnan ja kaikkien ihmisten yhteyden . . .

Pentti.

Hm. — Sitäkö sinä olet oppinut siellä vankilassa? — Taisi olla kova kurssi?

Rietu.

Vaikka teidän syntinne veriruskeat olisi . . .

Pentti.

Ptruu! Eikö sinulta, helvetti, saa ihmisen sanaa? — Sinäkö se murhasit ne Korpelaiset?

Rietu.

Minä.

Pentti.

Sinä? — Taivahan talikynttilät! — Oletko tunnustanut itsesi syylliseksi?

Rietu.

Minä vaivainen syntinen ihminen . . .

Pentti.

Vaivainen tosin, mutta et syntinen.

Rietu.

. . . joka synnissä siinnyt ja syntynyt olen ja syntistä elämäni viettänyt kaikkena elinaikanani . . .

Pentti.

Hm. Et sinä näinä viimeisenä viitenätoista vuonna ainakaan ole ollut tilaisuudessa monta syntiä tekemään. — Ei ole syntiä, perkele!

Rietu.

Perkele, joka käy ympäri kuin kiljuva jalopeura . . .

Pentti.

Suu kiini! — Kuka murhasi Korpelaiset?

Rietu.

Minä.

Pentti.

Nyt on helveti! — (Nousee ja kiertää lukkoon molemmat ovet, avaa ne ja sulkee sitten taas. Tulee sitten Rietun eteen). Minä sen tein.

Rietu.

Ei, ei, minä se olin.

Pentti.

Ne ovat typerryttäneet sinut siellä vankilassa! — Etkö nyt usko, kun sanon sinulle: Minä murhasin Korpelaiset, sekä ukon että akan.

Rietu.

Ei, ei, paha henki villitsi minut . . .

Pentti.

Tahdotko, että kuvaan sinulle koko tapauksen? — Minä tulin mökkiin myöhään illalla. Sanottiin,

että siellä oli rahoja. — Pyysin yösijaa. — Kun kaikki olivat menneet maata, nousin minä, otin kirveen penkin alta . . .

Rietu.

Ei, ei, minä se otin.

Pentti.

Sinä olit käynyt mökissä vähää ennen. — He kertoivat sen minulle. — Minä löin kirveellä ensin ukon kuoliaaksi. — Menin sitten kamariin ja löin akan. — Ei ääntäkään. — Mursin auki kaapin oven ja otin rahat. — Pimeä syys-yö. — Puut kohisi. — Sinä olit unohtanut sinne nenäliinasi. — Sen ja verisen kirveen heitin minä saunan taa.

Rietu.

Ei, ei, minä se . . .

Pentti.

Suu poikki! — Sinä kosiskelit silloin tätä Iso-Mattilan tyttöä. — Sinulla ei ollut rahoja. — Tiedettiin, että olit käynyt Korpelassa lainaamassa. — Et ollut saanut. — Niin vangittiin sinut. — Ja tuomittiin syyttömänä, kuuletko, syyttömänä elinkautiseen.

Rietu

katsoo häneen silmät selällään.

Pentti.

Minusta tuli rikas mies. — Ja minä nain sen tytön. — Hän on nyt emäntänä tässä talossa. —

Minä tarvitsin kumpiakin: rahaa ja kunniaa. — Iso-Mattila oli suuri suku. — Siksi otin minä kummatkin. — Yöt päivät olen minä tehnyt työtä. — Nyt olen minä pitäjän rikkain mies. — Perustanut kansakouluja, auttanut kansanopistoja, tilannut sanomalehtiä. — Nyt tulee minusta valtiopäivämies. — Jos tahdot, voin minä nyt tehdä jotakin sinun hyväksesi.

Rietu

purshkahtaa itkemään.

Pentti.

En minä sinua tahtonut vankilaan. Mutta se sattui. — Lieneekö sitten ollut se sinun jumalasi, joka satutti? — Älä luule, että minä kadun tekoani! — Ei ole syntiä. — Minä olen paljon parempi mies kuin sinä. — Sinä olet huono mies, melto rauta! — Mutta et sinä silti mikään paha mies ole. — Et sinä ikinä mitään murhaa ole tehnyt.

Rietu.

Minä sen tein.

Pentti.

Ole ulvomatta! — Korpelaiset olivat vanhoja kitsureita, niin ukko kuin akka. — Minä olin nuori mies, parhaissa voimissani. — Mutta minulla ei ollut rahoja. — Siksi minä tapoin heidät. — Lyyli oli kaunis tyttö, suurta sukua sitäpaitsi. — Siksi minä otin hänet. — Sinä teit työtä vankilassa, minä kotona. Se oli kaikki niinkuin olla pitikin.

Rietu
nyyhkyttää.

Noo, noo, ei saa.

Pentti.

Sillä sinä olit luotu vankilaan. — Sinä olit liian heikko, tullaksesi toimeen omin voimin, tehdäksesi työtä vapaudessa. — Niitä varten ovat vankilat olemassa. — Mutta se ei ollut oikein, että sinut päästettiin vapaaksi. — Nyt näet sen itse: ilman vaivaishoitoa kuolet sinä nälkään.

Rietu.

Nälkä, niin.

Pentti.

Sinun on nytkin nälkä? — Sinun oli hyvä olla vankilassa. Sinulta ei puuttunut mitään. — Minä kuulustelin sitä kaupungissa käydessäni. — Aluksi surit sinä vähän, mutta pian totuit sinä. — Lopuksi pidit sinä oikein Herran siunauksena, että olit joutunut niin hyvään paikkaan ja että hän oli herättänyt sinun omantuntosi.

Rietu
itkeä kallottaen.

Herra armahti minua vaivaista, syntistä ihmistä.

Pentti
raivostuen.

Mene helvettiin! Ulos! Hetipaikalla! — Porukello! — Pirtissä saat ruokaa! — Äh! — Nuijalla kolkattava.

Rietu menee nopeasti perälle. Pentti kävelee kuohuksissaan edes takaisin. Lyyli tulee itkien oikealta.

Pentti! Lyyli.

Pentti.

Noh? Mikä hätänä? — Ulvooko koko maailma tänään? — Mitä?

Lapsi kuolee. Lyyli.

Pentti.

Häh?

Lyyli.

Lääkäri on siellä ja sanoo —

Pentti.

Lapsi ei saa kuolla. — Mitä varten hän sitten on täällä? — Lakkaa tuossa tuhertamassa. — Aikainen ihminen.

Lyyli.

Eikö sinulla ole sydäntä, Pentti?

Pentti.

On, mutta se on miehen sydän. — Hyvä sydän! — Kirkas kuin rauta! — Hyvin tahkottu. — Etkö usko? — Koeta! — Sillä voi tehdä vaikka miesmurhia.

Lyyli.

Miksi nyt vielä puhut niin hirveästi? Kun on ilmankin huolta . . .

Pentti.

Ilmankos minulla on murhamies talossani. — Tuolla väen puolella, tarkoitan minä. — Hullu mies. — Tässä tulee viisaskin mielen vikaan. Menikö tohtori?

Lyyli.

Ei, hän on vielä siellä lapsen luona.

Pentti.

Ja hän saa jäädä sinne siksi kuin lapsi paranee! — Minä maksan. — Mutta jos lapsi kuolee, minä hirtän hänet. — Sitäkös varten tässä on sikiöitä maailmaan toimitettu!

Lyyli.

Mitä varten lie toimitettu! — Mutta eivät ne vain elä.

Pentti.

Lapset eivät menesty Pääkkölässä, mitä? — Pelto menestyy, karja menestyy . . . saatana! — Minusta tulee valtiopäivämies. — Se lapsi haudataan kirkon lattian alle.

Lyyli.

Eikö tuolla liene sijaa muiden vieressä?

Pentti.

Altтарin alle, saarnastuolin juureen, sanon minä. — Koska se kerran on jumalan tahto. — Niin

rikkaat rehkivät! — Ja minä olen rikas! — Ja minä olen ylpeä! — Pentti Pääkkönen. — Ei ole tämä mies vielä ketään kumartanut.

Lyyli.

Pentti!

Pentti.

Eikä kumarra. — Tulkoon, vaikka itse isä jumala taivaasta kaikkine enkeleineen! — Lakkipäässä! — Perkele, en kumarra! — Ota lapsi, kun sen vaivainen lienet! — Ota vaimo, ota minut, ota kaikki! — Ota tuo Rietu vielä tuolta pirstistä! — Enempi sinä olet murhannut kuin minä.

Lyyli.

Pentti, Pentti.

Pentti.

Mene sinäkin sinne väentupaan! — Itkekää yhdessä! — Minä en itke. — Jos minua lyödään, lyön minä takaisin. — Ei ole jumalaa, ei ole syntiä! — Lapsi kuolee. — Helvetti!

Iskee nyrkkinsä pöytään. Lyyli on paennut oikealle.

Esirippu.

KOLMAS NÄYTÖS.

Sama näyttämö. Pentti seisoo yksin keskellä lattiaa, lakki päässä, kädet housuntaskuissa.

Pentti
yksin.

Jumala kaikkivaltias! Jos sinä olet olemassa, niin näytä nyt itsesi minulle! Jos minun lapseni pitää kuolla sentähden, että minusta tulee valtiopäivämies, niin annan minä palttua valtiopäiville. Jos se taas kuolee tuon murhan takia, minkä tein viisitoista vuotta sitten, niin ota pois kaikki, mitä sain sen kautta, talo, koti, kontu, vaimo ja yhteiskunnallinen kunnia! Minä voin vielä kerran alkaa alusta! Eikä sinun myöskään tarvitse sen enempi auttaa minua; koetetaan tulla toimeen omin voimin.

Jumala, jota hyväksi sanotaan. Anna nyt joku merkki minulle! Sillä minä en voi uskoa muuta kuin mitä näen ja mitä itse olen omassa sydämessäni kokenut. Katso, minä en voi katua niinkuin muut. Minä en voi käydä allapäin, en itkeä, en rukouksia hymistä. Tämä on ainoa kerta elämässäni, kun puhun sinulle, enkä nytkään tiedä,

kenen kanssa puhun. Mutta minä voin tehdä työtä, yöt päivät, aamusta iltaan, lakkaamatta, levähtämättä. Ellei se riitä sinulle, niin ota sitten kaikki ja heitä helvettiin!

Älä tee minua sairaaksi! Älä koeta minun kansani samoja konsteja kuin kuulut muiden kanssa käyttävän! Sillä silloin minä hirtän itseni. Taikka kovennan itseni niin kovaksi ja kirkkaaksi, että sinun salamasi kilpistyvät minusta niinkuin rauta teräksestä.

Tehdään suora kontrahti! Sano, mitä ehtoja asetat! Minä olen ilmoittanut omani. Mutta jos sinä vaadit liikoja minulta, niin teen minä kontrahdin sen toisen kanssa, jonka hyvin tiedät, jos kerran olet olemassa, ja joka on olemassa, jos sinäkin olet.

Ottaa lakin päästään.

Tee nyt, mitä tahdot minulle! Nyt tiedät, kuka minä olen, ja siksi voin minä myös pääni sinulle paljastaa. Minä en tee sitä sokeasta kunnioituksesta sinua, tuntematonta, kohtaan, vaan siksi että kunnioitan omaa itseäni enkä tahdo palvella jumalaa, joka olisi minua alhaisempi. — Ja ellei sinua ole olemassa, niin teen minä sinut nyt, oman kuvani mukaan, raa'an, kovakouraisen, säälimättömän, mutta lapsiaan rakastavan jumalan, juuri sellaisen, jota Pentti Pääkkönen tällä hetkellä tarvitsee.

Anna nyt merkki siitä, että elät! — Amen.

Lyyli

juoksee oikealta.

Pentti! Pentti!

Pentti.
Mitä?

Lyyli.
Kuume laskeutuu.

Pentti.
Ohoh! — Käykö se niin nopeasti?

Lyyli.
Käänte on tapahtunut. Lääkäri sanoo, että vaara on nyt ohitse.

Pentti.
Missä hän on?

Lyyli.
Hän ennätti jo lähteä. — Pentti, hän on pelastettu.

Pentti.
Hm. Oletko nyt aivan varma siitä, ettet erehdy?

Lyyli.
Olen, olen. — Jumalalle olkoon kiitos.

Pentti.
Merkillinen juttu. — Mutta eihän ole mitään jumalaa.

Lyyli.
Älä nyt suutu, hyvä Pentti! — En minä sillä mitään pahaa tarkoittanut.

Pentti.

En minä suutukaan. — Lääkäri oli siis jo tuominut lapsen kuolemaan?

Lyyli.

Oli. — Et usko kuinka hirveältä se tuntui.

Pentti.

Minä uskon. — Mutta mene nyt jälleen lapsen luo!

Lyyli.

Minä menen. — Pentti, etkö sinäkin tahdo tulla häntä katsomaan?

Pentti.

Minä tulen.

Lyyli.

Herra jumala, kuinka minä nyt olen iloinen!

Menee oikealle. Pentti seisoo hetken aikaa mietteisään.

Pentti

yksin.

Hm. — Siis olet sinä olemassa. Sinä pelastat lapsen, kun pyydän sitä sinulta. — Nyt en minä varmaan pääse valtiopäivämieheksi. — Olkoon! Se oli välikirja, ei valittamista. — Merkillinen jumala sinä olet. Minä tein sinut sekunti sitten ja nyt toimit sinä jo niinkuin olisit ikäsi näitä asioita hoitanut. — Kunnon jumala! Niin

olisin minäkin tehnyt sinun sijassasi. — Siis saan minä nyt sanoa hyvästit herrainpäiville. — Oli menneeksi!

Kesti ja Kärämäki tulevat perältä.

Kesti.

Pentti.

Kärämäki.

Kävihän se.

Pentti.

Mitenkäs kävi?

Kesti.

Me voitimme.

Kärämäki.

Kyllä se nuori Härkönen nyt saa nuolla näppiään.

Pentti.

Mitäh?

Kesti.

Yksimielisesti.

Kärämäki.

Olihan siinä aluksi vähän riitaa, vaan kun tämä Kesti sydäntyi puhumaan . . .

Kesti.

Ei siinä olisi auttanut, vaikka olisi taivaan vallat vastaköyttä vetäneet. — Me voitimme!

Pentti.

Älkää valehdelko!

Kärsämäki.

Kah, kun ei usko.

Kesti.

Ala nyt vain laittautua herrainpäiville! — Vai katumoiksiko käypi?

Kärsämäki.

Myöhäistä sitä nyt on katua. — Se paukahti!

Pentti.

Perkele!

Kesti.

Nyt sinusta tuli valtiopäivämies.

Kärsämäki.

Ei siinä ole katumistakaan. — Hyvä palkka.

Kesti.

Ei meillä eikä sinulla. — Mutta näyttääpä siltä kuin Pentti todenperään meinasi jänistää?

Kärsämäki.

Antaapa se ajattelemista.

Pentti.

Minusta siis tuli edusmies?

Kesti.

Tuli, tuli.

Pentti.

Nyt juuri?

Kärsämäki.

Kah, kussa ikää kunnan tuvalta kerkesimme.
— Ei ollut aikaa jäädä edes pastoria puhuttelemaan, vaikka näkyi sekin siitä sivu astelevan.

Pentti.

Nyt tulee kummat!

Kesti.

Ei se usko vieläkään.

Kärsämäki.

Kun ei usko, niin puskekoon! — Tottapahan saa tietää aikanaan.

Kesti.

Eiköhän edes ryyppyä tarjoa?

Kärsämäki.

Mitä tehnee! — Taisi ruveta housut lotajamaan.

Pentti.

Nyt en minä ymmärrä.

Kärsämäki.

Kah, ei tässä päiväksi seisomaan. — Mitä meinannee koko Pentti!

Kesti.

Ei tässä pidot parane.

Pentti.

Älkäähän menkö miehet! — Käykäähän sa-
liin, tänne oikealle. — Eihän teillä mitä kiirettä.

Kesti.

Eihän meillä kiirettäkään.

Pentti.

Käykäähän sisälle miehet! Pitäähän meidän
muistaa tätä päivää. — Se on nyt parannut se
meidän lapsi.

Kärsämäki.

Vai parani? — Poikako sinulla on vai tyttö?

Pentti.

Niin, niin, enhän minä ole tainnut kertoakaan.
— Poika, perkele, isänsä poika, josta tehdään
herra! — Käykää sisälle miehet! — Eukko hoi,
tuleppas ottamaan vieraita vastaan!

Lykkää Kestin ja Kärsämäen oikealle. Palajaa ta-
kaisin ja pysähtyy jälleen keskilattialle.

Ne valehtelevat, saatanat! — Taikka ei sinua
sittenkään ole olemassa.

Pastori

tulee perältä.

Herra valtiopäivämies!

Pentti.

Herra pastori! — Sepä hauskaa.

Pastori.

Kuulin juuri kunnantuvalla . . . en malttanut olla pistäytymättä onnittelemaan.

Pentti.

Pastori on hyvä ja painaa puuta. — Lieneekö tuossa onnittelemista?

Pastori.

Ohhoh! — Kävelinpä tavallista kiireemmin. — Niin, niin, minä ymmärrän edusmiehen epäilykset. — Talo jää nyt vähäksi aikaa.

Pentti.

Ei sillä ja sen vuoksi. — Kyllä tämä talo aina vähän aikaa ilman isäntääkin kestää.

Pastori.

Pitäis kestää, hehheh, pitäis kestää. — Ei siis muuta kuin kättä päälle! — Onneksi olkoon, isänmaa ennen kaikkea.

Pentti.

Amen.

Pastori.

Toisesta toiseen: onko herra edusmies lukenut viime sanomalehdet?

Pentti.

Enpä ole tässä vielä ehtinyt. — Seisooko siinä jotakin?

Pastori.

Pistin tässä taskuuni yhden numeron, näytin sitä ukoille tuolla maantielläkin. — Edusmies on hyvä ja katsoo tätä paikkaa.

Pentti.

Vai niin.

Pastori.

Näyttää siltä kuin rupeisi valkenemaan.

Pentti.

Siltä näyttää. — Lieneekö tuohon nyt luottamista?

Pastori.

Alku on hyvä.

Pentti.

Lopussa kiitos seisoo. — Niin, niin.

Pastori.

Mutta merkit ovat hyvät.

Pentti.

Jokohan tästä alkaisi uusi elämä?

Pastori.

Suomi on surrut jumalan mielen mukaan. — Nyt Herra ottaa pois koettelemuksensa.

Pentti.

Niinkö pastori ajattelee?

Pastori.

Niin tulee uskovaisen ajatella. — Kansat tekevät syntiä ja saavat rangaistuksensa. Mutta jos kansa ei paadu pahassa, vaan nöyristää sydämensä ja mielensä kaikkivaltiaan istuimen edessä, antaa Herra jälleen laupeutensa loistaa —

Pentti.

Niin pahoille kuin vanhurskaille?

Pastori.

Hm, tuota niin, se loistaa kaikille, kun se loistaa. — Mutta mitä herra edusmies sillä tarkoittaa?

Pentti.

Ilman minä vaan.

Pastori.

Jaa, jaa. Tutkimattomat ovat Herran tiet.

Vaitiolo.

Pentti.

Kuulkaas, herra pastori!

Pastori.

No niin?

Pentti.

Uskotteko te jumalaan?

Pastori.

Sepä kysymys!

Pentti.

Älkää pahastuko! Tiedänhän minä sen tosin, mutta minun tekisi mieleni kuulla se nyt teidän omasta suustanne. Uskotteko te?

Pastori.

Uskon.

Pentti.

Kaikesta sydämestänne?

Pastori.

Kaikesta sielustani ja mielestäni.

Pentti.

Perkele! — Anteeksi, herra pastori, minä näen, että vasikat ovat jälleen päässeet ryytimaahan.

Pastori.

Ai, ai. — Näkyypä siellä jo olevan ajajakin. — Lanttujako herra edusmies on kylvänyt tuohon vai . . .

Pentti.

Lanttuja. — Tuota noin: minä olisin vielä kysynyt siitä samasta.

Pastori.

Mistä?

Pentti.

Jumalasta. — Ellei herra pastori pahastune . . .

Pastori.

En millään muotoa. — Herra edusmies tekee oikein astuessaan maan ja kansan luottamustoi-
meen niin vakavilla ajatuksilla.

Pentti.

Taitaa ehkä tuntua lapselliselta. — Mutta minä olen todellakin ajatellut näitä asioita hiukan viime aikoina.

Pastori.

Jaa, jaa, nämä ajat panevat monen miehen arvelemaan.

Pentti.

Uskooko herra pastori, että joku kansa, taikka ihminen, voi saada syntinsä anteeksi noin vaan, ilman muuta?

Pastori.

Ilman katumusta?

Pentti.

Niin.

Pastori.

Ei milloinkaan. — Jaa, tietysti, ei jumalalle mikään ole mahdotonta. Hän voi kaikkihyvyydessään tehdä ihmeitäkin. Mutta ei se ainakaan ole tavallista, mikäli minä ymmärrän.

Pentti.

Vai niin. — Ei siitä tule hullua hurskaammaksi.

Pastori.

Sanoiko herra edusmies jotakin?

Pentti.

Ilman vaan itsekseni. — Omituinen juttu!

Pastori.

Mikä?

Pentti.

Voinhan minä sen sanoakin: minulle tapahtui tänään jotakin kummallista. — Minun lapseni sairasti ja . . .

Pastori.

Niin, minä olen kuullut. Eihän liene suru tapahtunut?

Pentti.

Hän paranee. — Mutta tulin tässä äsken ikäänkuin muistaneeksi jumalaa . . . rukoilleeksi, miksi häntä sanoisin . . . vaikka ei se tainnut minun rukoukseni niin mallin mukaan olla . . .

Pastori.

Jumala katsoo sydämeen.

Pentti.

Tulin ikäänkuin asettaneeksi toistensa yhteyteen nämä kaksi asiaa: lapsen ja tuon edusmies-

vaalin. — Hahhah, sellaista voi mieleen juolahtaa!
— Pyysin, että lapsi paranisi, vaikkakin sillä eh-
dolla, että minusta ei tulisi edusmiestä.

Pastori.

Hm.

Pentti.

Nyt sain minä molemmat: sekä lapsen että
edusmies-arvon. — Mitä herra pastori siitä arve-
lee?

Pastori.

Arvelen, että Herra on kaikkiviisaudessaan tah-
tonut erityisellä tavalla palkita —

Pentti.

Palkita?

Pastori.

Palkita herra esimiestä. Jostakin hyvästä työstä
esimerkiksi.

Pentti.

Perkele! — Tuota noin ...

Pastori.

Vasikatko ne taas —?

Pentti.

Vasikat. — Mutta eikö Herra joskus voisi koota
tulsia hiiliä jonkun pään päälle? Mitä?

Pastori.

Hiiliä? Hehheh, ne eivät taida kuulua juuri hänen valtakuntaansa.

Pentti.

Herra pastori siis arvelee, että se toinen —?

Pastori.

Kaikki on jumalan kädessä. — Usein on onni ihmiselle juuri korkein koettelemus. — Jaa, jaa.

Pastori istuu keinutuolissa. Pentti ikkunan ääressä katselee ulos. Vaitiolo.

Lyyli

oikealta.

Pitääkö niille antaa ruokaa? — Kah, herra pastori! Tervetulemaan.

Pastori.

Hyvää päivää. — Kuulin tässä juuri, että Herra on valmistanut teille suuren ilon. — Lapsi parane.

Lyyli.

Taitaahan se nyt parata tällä kertaa.

Pastori.

Raskasta se on ollut nähdä syrjäisestääkin, mitä sitten äidin sydämelle. — Jaa, jaa. — Herra koettelee meitä kaikkia.

Lyyli.

Onhan sitä ollut suruakin.

Pastori.

Nyt saan minä sentään onnitella teitä edusmiehen puolisoksi. — Varmaan te matkustatte mukana pääkaupunkiin?

Lyyli.

Mitä Pentti arvellee? — Onhan siitä ollut vähän leikkipuhetta.

Pastori.

Toisakseen tulette te nyt olemaan enemmän erossa miehestänne kuin ennen: maa ja kansa vaatii omansa.

Lyyli.

Niin se lienee.

Vaitiolo.

Pentti.

Kuuleppas Lyyli!

Lyyli.

Mitä?

Pentti.

Minä arvelin tässä sitä Rietu Mäkisen asiata. — Pastori tietää, sen Korpelaisten murhaajan, joka nyt on päästetty vapaaksi.

Pastori.

Minä kuulin siitä.

Pentti.

Niin, mitä sinä sanoisit, Lyyli, jos me sen nyt ottaisimme meille —?

Lyyli.

Meille?

Pentti.

Älä säikähdä! — Kun se poloinen ei taida enää juuri muutenkaan voida leipäänsä ansaita. — Ainahan sille joku nurkka löytyisi. — Mitä pastori ajattelee?

Pastori.

Epäilemättä olisi se jumalalle otollinen työ.

Pentti.

Siinä kuulet, Lyyli. — Älä nyt ymmärrä väärin minua! — Se vain juolahti minun mieleeni tässä.

Lyyli.

Pentti, kuinka sinä olet hyvä.

Pentti.

Perk—! — Tuota noin, siis päätetty: hän jää meille. — Oliko sinulla jotakin muuta asiaa?

Lyyli.

Tulin vaan kysymään, tarjotaanko niille ruokaa, niille vieraille.

Pentti.

Tietysti. — Ehkäpä herra pastorikin tekee meille sen kunnian . . .

Pastori.

Jaa, ei taida sopia. — Odottavat sielläkin kotona.

Pentti.

Mitäs tyhjää! Kyllähän ne nyt tämän yhden kerran.

Lyyli.

Pastori jää nyt vaan.

Pentti.

Eikähän sitä nyt aina tulla valtiopäivämieheksi-kään. Onhan tämä niinkuin juhlapäivä.

Pastori.

Onpa niinkin, hehheh. Ehkäpä minä nyt siten jään.

Mari

juoksee ulkoa.

Herra siunaa!

Pentti.

Mikä on?

Lyyli.

Mitenkä sillä lailla juokset?

Mari.

Herra pastori ei nyt tykkää pahaa. — Mutta kyllä se on niin kauheata!

Lyyli.

Mikä?

Pentti.

Etkö sinä saa sanaa suustasi? Noh!

Pastori.

Onko jotakin tapahtunut?

Mari.

Kun minä menin kanoja katsomaan . . . voi, voi, voi, siunatkoon sitä . . .

Pentti.

Kananpää! — Olisit siunannut itsesi ulkona. — Mikä hätänä?

Mari.

Pastori ei nyt vain pahaa tykkää. — Mutta kun se hullu mies . . .

Pentti.

Rietu?

Mari.

... on hirttänyt itsensä! — Voi, voi, voi.

Lyyli.

Hyvä jumala?

Pentti.

Hirttänyt?

Mari.

Mitä minä jo sanoin konstaapelille, että älkää jättäkö tuota mielvikaista irralleen. — Se kun kuuluu olleen vielä murhamies! — Voi, voi, voi! — Ja nyt tällä lailla itsensä lopetti.

Pentti.

Helvetti! — Anteeksi, herra pastori.

Mari.

No, kyllä se nyt ihan vissiin sinne joutuu. — Minä huusin renki-Jussille, että „tuletko Jussi katsomaan!“ — Niin vihlaasi pahasti sydänalaa. — Ruumis oli jo ihan tönkkö. — Ja henki pois! Voi, voi, voi!

Lyyli.

Ei taida olla toivoa enää virkoamisestakaan?

Mari.

Eihän siitä miten, kuolleesta raadosta. — No, tämä oli tapaus!

Pentti.

Mene nyt!

Mari.

Eipä sitä olisi vielä eilen uskonut. — Vaan se koira ulvahtelikin viime yönä niin kummasti . . .

Pentti.

Mars, matkaan!

Mari.

Mennään, mennään. — Onpa tässä nyt ihmettä!
— Sekö se oli se Mäkisen Rietu?

Pentti.

Se. — Ja nyt: tuossa on viisi hirttä poikki.

Mari.

Ka, ka, kyllähän minä tässä vähemmälläkin kiireellä kerkiän. — Voi, voi! Kun on ruumis talossa. Menee oikealle. Vaitiolo.

Pastori.

Kauhea tapaus!

Lyyli.

On se hirveätä. — Murhata ensin muut ja sitten itsensä!

Pastori.

On täytynyt olla kova sydän sillä ihmisellä. —
Jaa, jaa.

Lyyli.

Ettei edes vankilassa heltynyt, vaikka sai istua viisitoista vuotta. — Hyi, oikein puistattaa!

Pastori.

Viisitoista pitkää vuotta. — Ei ole aina apua niistä vankiloistakaan. — Ja nyt juuri, kun hän olisi saanut teillä ikuisen leivän . . .

Lyyli.

Hän lienee, raukka, ollut mielenhämmissä. — Sinä puhuttelit häntä, Pentti?

Pentti.

Minäkö?

Lyyli.

Niin. — Miltä hän tuntui sinusta? Oliko hän katunut?

Pentti.

Oli.

Pastori.

Sijs hän oli mielen häiriössä.

Lyyli.

Taisi olla onni onnettomalle.

Pastori.

Herra on laupias ja aivan hyvä. — Mutta tutkimattomat ovat hänen tiensä.

Pentti.

Amen.

Lyyli.

Kenties herra pastori nyt tahtoo käydä tänne toiselle puolen? — Meillä olisi siellä ruoka valmis . . .

Pastori.

Kiitoksia. Käydäänpä vaan, hehheh, valtiopäivämiesaterialle.

Lyyli ja Pastori menevät oikealle. Pentti jää ikkunasta ulos tuijottamaan.

Pentti.

Hm. Maailma käy päivä päivältä yhä merkillisemmäksi.

Esirippu.

LYDIAN KUNINGAS
TARINA HERODOTOKSEN MUKAAN
1 KUVVELMA

HENKILÖT:

KANDAULES, Lydian kuningas.

GYGES, hänen sotapäällikkönsä.

ILIALI, hänen puolisonsa.

Paikka: Kuninkaan puutarha.

1:NEN KOHTAUS.

Kandaules. Gyges.

Kandaules.

Tiedätkö, Gyges, mik' on lempi?

Gyges.

Hiukan.

Kandaules.

Sanoa voit siis lemmen olemuksen?

Gyges.

Niin tarkkaan tuot' en ole aatellut,
mut eiköhän sen olemus lie onni.

Kandaules.

Oikein. Mut onnea on monenlaista:
miks lempiessäs olet onnellinen?

Gyges.

Siks että omaan, mitä halajan.

Kandaules.

Ja muuta etkö onneltasi vaadi?

Gyges.

En, kuningas.

Kandaules.

Jos sull' on kallis koru.
ja kenkään tietäis ei sen kalleutta,
oisitko onnellinen?

Gyges.

Oisin kai,
jos vain se oisi oikein kallis.

Kandaules.

Pah! —
Puhetta vaihtakaamme! — Sull' on vaimo?

Gyges.

On, herra.

Kandaules.

Kaunis?

Gyges.

Kyllin kaunis mulle.

Kandaules.

Mun vaimoni on kauniimpi.

Gyges.

Sen uskon.

Kandaules.

Hän nainen kaunehin on päällä maan.
Uskotko sen?

Gyges.

Sen uskon mielelläni.

Kandaules.

Mua etkö kadehti?

Gyges.

Siit' taivas mua
vakaasti varjelkoon!

Kandaules.

Siis tiedä tämä:
ma olen onnellisin ihmisistä.

Gyges.

Jumalat siunatkoon sun onneasi!

Kandaules.

Ei, Gyges, väärin sanoin. Onnesta
minulta paljon puuttuu.

Gyges.

Ihmisen
on sydän sellainen: mit' enempi
sill' on, sit' enempää se ikävöi.

Kandaules.

Erehdyt. Ikävöi en enempää

Gyges.

Siis olet onnellinen.

Kandaules.

Enpäs, siinä
on juuri juttu, jot' et ymmärrä.
Mitä ma halaisin? On mulla kyllin
mainetta, valtaa, maita, kansoja
ja rahaholvit kultaa kukkuralla.
Mun sotajoukkoni on voimallinen
merellä, maalla. Siitä sinä, Gyges,
oot huolta pitänyt.

Gyges.

Sen tietävät
kuningasnaapurit ja kadehtivat,
kun kuulevat Kandauleen nimen vaan.

Kandaules.

Mut se, mut se, mik' ompi onneni
syvin ja suurin, kirkkain, ihanaisin,
mun Ilialini, mun illan kuuni,
aamuni aurinko ja elämäni
täys päivä, hänestä ei tiedä kenkään.
Se mua murhettaa.

Gyges.

Yks olkoon pyhä
paeta paikka jokaisella, että
maailman melskeet unhoittais hän.

Kandaules.

Gyges!

Sun täytyy oppia mua kadehtimaan.

Gyges.

Sa sanan vaarallisen lausuit, herra.

Kandaules.

Sun tulee nähdä vaimoni.

Gyges.

Kandaules!

Sua riivaa henget turmion.

Kandaules.

Nyt heti.

Sen täytyy tapahtua. Kuuletko? —
Ma vaadin sen.

Gyges.

Sun vaatimukses on
herjausta jumalten: ei maassa tässä
voi nainen itseänsä paljastaa
kuin yksin miehelleen.

Kandaules.

Mua totteletko?

Gyges.

Mun henkeni on käsissäsi, herra. —
Mut vielä kerran sua pyydän: älä
tee sitä!

Kandaules.

Vait! Hän tänne saapuu. Häntä
juur' odotan. — Käy peittoon pensaiden
ja nähdä saat sa ihanimman näyn,
mit' olet nähnyt elinpäivinäsi
tai uniss' ajatella uskaltanut. —
Kiireesti! Pois! Hän tulee.

Gyges kätkeytyy. Kuuluu Iialin laulu.

2:NEN KOHTAUS.

Kandaules. Iiali. Gyges, piiloutunut.

Iiali

laulaa.

Kell' onni on, se onnen kätkeköön!
Kell' aarre on, se aarteen peittäköön.
Ja olkoon onnellinen onnestaan
ja rikas riemustansa yksin vaan.

Ei onni kärsi katseit' ihmisten.
Kell' onni on, se käyköön korpehen,
ja eläköhön hiljaa, hiljaa vaan
ja hiljaa iloitekohon onnestaan!

Tulee näyttämölle.

Kandaules.

Mun sydän-kuutamoni!

Iliali.

Lienemmehän

tääll' yksin?

Kandaules.

Muut ei meitä kuule, nää,
kuin lehdon puut ja yrtit yksinäiset.

Iliali.

Siis kasvoni ma paljastan.

Gyges
itseksseen.

O, taivas!

Kandaules.

Mun korallini!

Iliali.

Ei, sun simpukkasi,
mi kuorens' yksin sulle aukaisee.

Kandaules.

Raatsinko poimia sun helmeäsi?

Iliali.

Sen sulle tarjoan.

Kandaules.

Mut kivulla?

Iliali.

Mun lempeni on iloa ja tuskaa,
ihanat kumpikin.

Kandaules.

Kas, tähän istu! —

(Itsekseen:)

Nähneekö Gyges vain nyt tarkalleen?

Iliali.

Miks olet levoton, o armas? Lausu! —
Pelkäätkö jotakin?

Kandaules.

En mitään. — Varmaan
sua tämä vaippa vaivannee?

Iliali.

Jos sua
se vaivaa, mua myös se vaivaa. — Ota!

Kandaules riisuu häneltä vaipan. Iliali esiintyy
keveässä harsopuvussa. Gyges näkyy pensaiden takaa.

Gyges

itseksseen.

Sa kiusaat jumaloita, o Kandaules!

Kandaules.

Minulle lausu, kuinka lemmit mua!

Iliali.

Sua lemmin niinkuin illan kaste kukkaa,
vienosti viihdytellen helteen jälkeen!

Sua lemmin niinkuin laiva lempii merta
ja meri myrskyä, mi myllertääpi
sen olemuksen lähteet pohjaan saakka.
Sua lemmin . . .

Huomaa Gygeen, joka on yhä enemmän kurottautunut
pensaikosta; pysähtyy ja jatkaa heti jälleen:

. . . lemmin niinkuin miekka verta.

Kandaules.

Sun lempesi on ääretön kuin kuolo. —

(Itsekseen:)

Kuulleeko Gyges vain nyt tarkalleen!

Iliali.

Minulle kuolemasta muistuu mieleen:

on kukka mulla kammiossani,
punainen, suuri, jonka tuoksu on
huumaava, hulluttava aistimille.

Sen nimi kuolon kukka on. Mun tekis
nyt mieli tuoksua sen hengittää.

Kandaules.

Sen sulle noudan. — Tänne jää! — Ma myös
nyt halaan hurmausta hullun juoda.

Menee.

3:S KOHTAUS.

Iliali. Gyges.

Iliali
itseksseen.

Saat juoda niin, ett'et sa koskaan janoo. —

(Ääneen:)

Käy esiin piilostasi, varas! — Gyges,
sun pitää kuolemalla kuoleman.Gyges
tulee esiin.Suo anteeksi, oi kuningatar! Sen
tein tahdosta ma herrani Kandauleen.

Iliali.

Valitse: tahdotko sa itse kuolla,
kun nähnyt oot, mit' ei sun nähdä pidä,
tai tappaa herrasi ja kuninkaasi,
mi käskenyt on sopimattomia.
Kummanko valitset?

Gyges.

O, armoa!

Sun ehtosi on julmat.

Iliali.

Kostamatta
kuningatarten kauneutt' ei nähdä. —

Jos hänet surmaat, perit valtakunnan
ja minut. Valitse!

Gyges.

Siis kuolen itse.

Iliali.

Olenko mielestäsi siis niin ruma?

Gyges.

Sa olet kaunein nainen päällä maan.
Sun tähtes satuloida sotaorhin
ja valloittaa maan piirit voisin. — Tätä
vain ällös pyydä!

Iliali.

Mitä mietit äsken,
kun minut näit?

Gyges.

Ma vapisin kuin lehti.

Iliali.

Siis vapise nyt vielä enemmän,
kun minut saat. —

(Suutelee häntä).

Hän tulee. Kiireesti!

Tää ota tikari ja syökse se
kuninkaan selkähän, kun suutelee
kukkaista kuolon hän. Pois!

Gyges.

Tottelen

unissa kävijänä.

Piiloittuu jälleen pensaiksoon.

4:S KOHTAUS.

Iliali. Kandaules. Sitten Gyges.

Kandaules.

Täss' on kukka.

Iliali.

Se eikö ole punainen ja suuri?

Kandaules.

En nähnyt ole kukkaa kaunihimpaa.

Iliali.

Tiedätkö, mitä siitä kerrotahan:
 jos kaksi lempiväistä suutelee
 sen terälehtiä yht' aikaa, heistä
 se kuolee, jok' on toisen pettänyt.

Kandaules.

Ja toinen?

Iliali.

Eloon jää. — Sa tahtoisitko
 mun kanssain suudella näin kuolon kukkaa?

Kandaules.

Tarina kumma tuo mua miellyttää.

Iliali.

Mua myöskin. Suudelkaamme!

Kandaules.

Suudelkaamme!

Mun tuntoni on puhdas sekä tyyni.

Suutelevat kukkaa. Gyges syöksee tikarin kuninkaan selkään.

Iliali.

Niin minunkin.

Gyges.

Ah, mitä tein!

Kandaules.

O, armas!

En koskaan, koskaan sua pettänyt.

Iliali.

Sa petit mun.

Kandaules.

Ma petin itseni.

Kuolee.

5:S KOHTAUS.

Iliali. Gyges.

Iliali.

Sa kuolit, siis sa olit petturi. —
 Näin käyköön jokaiselle, joka ei
 iloita itse osaa onnestansa,
 vaan paljastaa sen kaiken kansan nähden.
 — Sua kuninkaaksi tervehdin, o Gyges!

Gyges.

Mut kansa, kansa? Mitä sanoo kansa?

Iliali.

Se tottelee, kun käskee kuningas.
 Sa olet kuningas, siis käske! — Linnaan!

Esirippu.

MEIRAM
ITÄMAINEN FANTASIA
3 KUVAELMAA

HENKILÖT:

KUNINGAS.

MEIRAM, orpoyttö.

PUUTARHURI, edellisen kasvatus-isä.

MIRJAM } hänen lapsiaan.
ATYS }

YLIMMÄINEN PAPPI.

YLIMMÄINEN HUONEENHALTIA.

SADANPÄÄMIES.

Tempppelin pappeja, papittaria, sotilaita ja kansaa.

ENSIMÄINEN KUVVELMA.

Puutarha. Lehtimaja. Meiram ja Mirjam sitovat
seppeleitä. Kuutammo.

Mirjamin laulu.

N:o 1.

Kukka liittyvi kukkahan,
rukka liittyvi rukkahan.
Mihinkä liityn mä, Mirjam rukka?
Missä on Mirjamin kukka?

Päivä painui jo vuorten taa,
kuun on helmissä metsä, maa,
helyjä välkkyvi heinät, oljet.
Missä on Mirjamin soljet?

Missä viivyt sa, sulhoni,
kussa valkea orhisi?
Joudu jo luokseni angervoisen!
Vaiko jo löysit toisen?

Meiram

heittäen sepeleen.

En viitsi enää, Mirjam. Siinä kukkasi!

Mirjam.

Ei, Meiram, tiedäthän, ett' aamuks täytyvi
tään valmis olla kukkavyön, kun haudataan
nuor' kuningatar.

Meiram.

Haudatkoot! Se liikuta ei mua ensinkään. En häntä nähnyt ees ma elämässä.

Mirjam.

Kuninkaan on käsky niin.

Meiram.

Pyh, kuninkaan! — En tunne häntäkään. Miks hälle kukkasia siis ma sitoisin? Ma kukkani vain sille kuninkaalle suon, ken minut saapuu kullaksensa kruunaamaan.

Mirjam.

Ei kysy orjan onni orjan tahtoa, se orjantappuroilla otsas seppelöi ja käskee muille kukkasia kylvämään. Jo lapsest' asti oon ma, tyttö tarhurin, näin kuninkaille kukkavöitä solminut hääjuhliin, uhripäiviin, voiton viettoihin, vaikk' itse iloa en tuota nähnyt ees. En sure sentään. Usein olen solminut myös hautakukkiakin, surun kiehkuraa, ja kuullut, kuinka linna täyttyi murehin ja huokas maa. Mut surutonna silloin ma kävelin puiston teitä, kuulin lintujain ja puiden suurten alla orjan onnea ylistin pientä. — Meiram kulta, samoin tee, ja sido seppeltäs.

Meiram

ryhtyy huokaisten työhönsä.

Mut laula jotakin!

Kuu kaunis kuuntelee; työ laulain lyhenee.

Mirjam.

Ma mistä laulaisin? On lyhvet lauluni.

Meiram.

Oi, kerro kohtalosta kuningattaren
juur' kuollehen!

Mirjam.

En tiedä, muistanko. —

Mut luulen, laaksoissa näin siitä laulu käy.

Laulaa:

Irma-impä.

(Mirjamin laulu N:o 2).

Jo kansa kaikki rauhassa makas majoissaan,
mut murhe oli rinnassa kuninkahan.
Ja suuri on kuninkaiden murhe.

„Mun orhini valkeat te valjastakaa kuus!“
Näin kuningas se kesk'yöllä orjillensa huus.
Se yö oli kaunis ja kalpee.

Ja kuningas se kulkevi vaunuissaan.
Mut murhe istui vierellä kuninkahan
ja suuri on kuninkaiden murhe.

Kas, kaviot ne kapsaa ja liikkuvi maa!
Mut Irma-impä rauhassa makas majassaan,
se yö oli kaunis ja kalpee.

„Oi, äiti, kuule, kuinka jyrisevi tie!
 Oi, äiti, äiti, heräjä, se ukkonen lie!“
 Niin suuri on kuninkaiden murhe.

„Voi, nuku, nuku rauhassa, lapsi levoton!
 Jos ukkonen se onpi, se kohta ohi on.“
 Se yö oli kaunis ja kalpee.

„Oi, äiti, äiti, katso, kuinka välkkyvi tie!
 Oi, äiti, äiti, heräjä, se sotajoukko lie!“
 Niin suuri on kuninkaiden murhe.

„Voi, nuku, nuku rauhassa, lapseni mun!
 Jos sotajoukko on se, ei nousta sovi sun.“
 Se yö oli kaunis ja kalpee.

„Oi, äiti, äiti, nouse jo ikkunahan!
 Se valkea valjakko on kuninkahan.“
 Niin suuri on kuninkaiden murhe.

„Voi, peitä, peitä kasvosi, lapseni mun!
 Jos kuningas se onpi, niin tuli turma sun.“
 Se yö oli kaunis ja kalpee.

Mut kansa kun aamulla kävi katsomaan,
 niin tyhjä oli tölli ja äiti suruissaan.
 Oi, suuri on kuninkaiden murhe!

Meiram
 päättävästi.

Ma tahdon nähdä kuninkaan.

Mirjam.

Sa, kuninkaan!

Ja kuinka? Hänt' ei nää kuin valtaherrat vain.

Meiram.

Kas, Mirjam, mietin näin: kun linnahan
 viet kukkaset, sun kansas käyn ja pylväikköön
 ma piilen, varron, liityn juhlanjoukkohon.

Mirjam.

Sa, juhlahan? Ei sulla juhlahelmiä,
ei kultia.

Meiram.

Niin olkohan, kun milloinkaan
et mulle mieliks tee!

Heittää kukat ja istuu nurmikolle.

Mirjam.

En silloin, siskoni,
kun mieles hourehissa hullun askaroi.

Meiram.

Kas, kastehelmeä!

Otaa nurmelta kukan ja katselee sitä kädessään.

Mirjam.

Pois nouse, Meiram, yön
on kaste langennut: ei hyvä impyen
nyt nurmill' ole nukkua.

Meiram.

Ja miksi ei?

Mirjam.

Ne helmet kuun on helmiä, niiss' salainen
on tenho.

Meiram.

Tenho? Kuinka? Sano, kummoinen!

Mirjam.

En tiedä, mut niin kertoi kerran äiti: Ken yön päärlyn yhden juo, sen mieli taiottu ol' iäkseen, sen sydämessä helmet heläjää ja sielussaan on hohto punasimpukkain.

Meiram.

Oi, ihanaa!

Mirjam.

Ei, kauhistusta, kuolemaa!

Oi, Meiram, nouse, nouse! Virvaa, valhetta, kuun viekoitust' on helmet vaan ja purppurat, ja kullat kimmellystä kiiltomatojen. Pois, heitä kukka, pois!

Meiram.

Ei, Mirjam, vaan sen juon.

Mirjam.

Sa onneton!

Meiram.

Juon kaksi, kolme, neljä, viis, siks kunnes sielussain on ikikuutammo.

Riipii kukkia ympäriltään ja vie ne huulilleen.

Mirjam.

Auttakaa, oi, auttakaa!

Vääntelee käsiään. Atys tulee kiireesti.

Atys.

Ken huutavi?

Mirjam.

Hän juonut onneton on kastehesta yön.

Mirjam

nousten.

Ja miks en joisi! Vaikka orpo oon,
ma tahdon kerran kuulla kullan helkkyvän
ja käydä purppuralla! — Olkoon valhetta,
kun vaan se kaunist' on!

Atys.

Oi, Meiram-sisko, oi,
sa poisko mielit luota mun ja Mirjamin
ja jättää taaton hyvän?

Meiram.

Kaikki ollehet
olette hyvät mulle, mut en yksinäin
ma lähdekään: kas, teidät kanssani
vien kultaan, kunniaan.

Mirjam.

Jo tenho vaikuttaa!
hän hourii, hourii!

Meiram.

Kussa Meiram kulkevi,
pääät kumartaa ja kansat kaikk' on polvillaan;

mun tahtoni on laki maan, mun valtani
on niinkuin auringon: se maita valaisee
ja merta kyntää.

Atys.

Sisko kurja, kuullos, oi! —
Ei kuule hän.

Meiram

tempaa kukkavyön.

Ma kaunis oon. Mun jalkani
on keveä, mun poskeni on punainen,
poveni nuori, täys on. Minun kiitostain
puut huojuu, metsä laulaa, virrat kohisee,
maa, nurmi vihannoipi. — Mun on maailma!

Syöksy pois köynnöstään heilauttaen.

Mirjam.

Oi, Meiram, oi.

Asty.

Hän kuule ei!

Mirjam.

Hän poissa on!
Ja kukat, seppeleet! — Ah, voi!

Puutarhuri

tulee.

No, tyttöset,
kuin kukkien on laita? Turhaan vartunut

ma teitä oon. Yö puoless' on ja kuninkaan
jo juhla alkavi.

Mirjam.

Ah, isä! Meiram . . .

Puutarhuri.

Heh?

Niin, miss' on Meiram?

Mirjam.

Voi, kuun helmiä hän joi —

Atys.

Hän tuli tenhotuksi —

Mirjam.

Karkas metsähän,
vei köynnökset —

Puutarhuri.

Vei köynnökset? No, lempo soi! —
Ma teidän tenhoistanne viis! Nyt aikako
on kuuta ajatella, päivää, tähtiä,
kun kukkia on tarvis? — Kaikki jälkehen!

Esirippu.

TOINEN KUVAELMA.

Temppeli. Hautakammio. Hautasaatto. Templin pappia ja papittaria. Kuningas. Sotilaita. Kansaa. Hovi-väkeä, joiden joukossa Ylimmäinen huoneenhaltia.

Ylimmäinen pappi johtaa juhlamenoja. — Yö. Savuavia tuohuksia. Kuu paistaa avoimesta taustasta.

Templin pappien laulu.

Vuorten kun leijona
laaksohon astuu,
karjojen hurmeesta
laitumet kastuu,
sääli ei vanhaa,
nuorta ei säästä,
köyhän, ei rikkahan
karitsaa päästä,
iskevi karjahan
kuninkahankin,
iskevi laumasta
ihanimmankin;
suuri on vuorten
leijonan valta,
maasta se mylvii
ja maankin alta.

Kaikki järjestyvät paikoilleen.

Kuningas.

Kun myrsky tulee, painuu hongan pää,
 niin miehenkin, kun korkeet jumalat
 suruilla häntä lyövät. Murhe kohdannut
 on meitä kaikkia, mua enimmäin.

Pois mennyt meilt' on armas äiti kansan, maan.

Siks tänne saapunehet saatoss' olemme
 jumalten tahtoa nyt kunnioittamaan.

Kuningas käyköön eellä kansansa
 surussa niinkuin riemussa. Maan äiti, oi!

Kuin seppel kaartelit sa otsaa kuninkaan
 elämän teillä ennen, kauas karkottain
 murehet majesteetin. Siksi seppeleen
 tään lasken arkullesi, huolimalle kuun.

Ojentaa kätensä ottaakseen seppeleen. Hämmästyttä.

1:nen pappi.

Miss' seppel?

2:nen pappi.

Seppel!

Kuningas.

Noh?

Ylimmäinen pappi.

Suur' kuningas!

Ei löydy seppeltä.

Kuningas.

Mit' tää on?

Ylimmäinen huoneenhaltia.

Seppelä

poiss' on . . . puutarhuri . . .

Kuningas.

Hän tänne tuotakoon!

Sadanpäämies.

Sun tahtos tapahtuu.

Viittaa parille sotilaille, jotka lähtevät.

Kuningas.

Ma toivon niin. —

Huoneenhaltialle:

Sa vapaa olet virastas! —

Kansalle:

Mut että ei

tään tähden rikkuis tapa maan, tuo ikuinen,
mi suurta turmaa tuoda vois ja kansassa
lain juuret järkyttää, tään otan sormuksen,
lempemme muiston, annan arkkuun vainajan. —
Soi torvi, pauhaa pasuuna, kun äiti maan
maan povehen nyt lauluin, hypyin lasketaan.

Torvet torahtavat. Arkku lasketaan hautaan. Kuningas vaipuu itkien maahan.

Ylimmäinen pappi.

Nyt hautahyppy pyhä hiljaa alkakoon!

Temppelein papittaret alkavat hiljaisen tanssin, jota seuraava laulu säestää:

Hautalaulu.

Levoton on virta ja vierivä laine,
 meri yksin suuri ja meri ihanainen.
 Nuku virta helmassa meren!

Tuuli se kulkee ja lentävi lehti.
 Onnellinen on se, ken laaksohon ehti.
 Nuku lehti helmassa laakson!

Päivä kun nousee, niin sammuvi tähti.
 Ei se ijäks sammu, ken elämästä lähti.
 Nuku tähti helmassa päivän!

Eräs sotilas tulee laulun kestäessä ja kuiskuttelee
 Sadanpäämiehen kanssa.

Sotilas.

Luo majesteetin tyttö muuan pyrkivi.

Sadanpäämies.

Pois tyttö!

Sotilas.

Kaksi, kolme kertaa ajaneet
 pois hänet olemme: hän palaa jällehen.

Sadanpäämies.

Ma sanon: pois!

Sotilas.

Hän kaunis on.

Sadanpäämies.

hetken mietittyään.

Hän tulkohon!

Sadanpäämies viittaa sotilaalle. Sotilas pois. —
Hetken perästä tulee Meiram sisälle tanssien kukkaköynnös kädessään.

Kuningas.

Ken on hän?

Ylimmäinen huoneenhaltia.

Outo lie.

Meiram tanssii ensin hitaammin, mutta sitten yhä kiihtyen. Kaikki muut ovat tanssinsa lopettaneet. Kuninkaan katseet seuraavat häntä herkeämättä.

Ylimmäinen pappi

hädissään.

Tää hautahyppy ei.

Aikoo estää. Meiram syöksee polvilleen kuninkaan eteen.

Kuningas.

Ken olet, keijunen?

Meiram.

En tiedä. Orja oon.

Ken orjan synnyn ties? Yö, päivä, tähti, kuu.

Kuningas.

Nimesi?

Meiram.

Meiramiks mua lasna kutsuttiin.

Kuningas.

Pää nosta, neitonen! Se, jolle antaneet on armoluojat lahjan kalleimman,

kauneuden jumal' lahjan, ei oo orjatar,
 vaan vapaa synnyltään, on verta kuninkaan. —
 Sun kaiken kansan nähden vapaaks julistan.

Meiram.

Herrani, kuninkaani!

Kuninkaan viittauksesta tuodaan huntu, samallinen
 kuin hovineidoillakin, joka ripustetaan Meiramin ylle. Mei-
 ram suutelee kuninkaan vaatteen lievettä.

Kuningas.

Kuningattareni!

Sun olen orjas iki. —

Suutelee häntä. Kansalle:

Kuule, kansani!

Näin taru käyköön kauas kauko-aikoihin:
 kuningas murheess' oli; häntä lohduttaa
 ei voineet kukkaset, ei uhrit, rukoukset,
 ei neuvot tietäjain. Niin tuli tyttönen, —
 ken? mistä? tietty ei: yks joukost' tuhanten,
 ja mit' ei voinut kansa kaikki, sen hän voi
 kukilla poskien, liikkeiden laulullaan
 ja sopusoinnalla äänensä helkkyvän. —
 Tää eikö ihmettä?

Kansa.

Ihmettä, kuningas!

Kuningas.

Ma enkö ihmeeseen siis vastais ihmeellä?
 Maan äiti kuollut on. Uus eloon nouskohon!

Nimensä ikikuulu, Meiram, kaikukoon!
Kuningatartasi, oi kansa, tervehdi!

Kansa.

Hän, Meiram kaunis, kauan, kauan eläköön!

Ylimmäinen pappi.

Ei niin, oi kuningas! Sun valta valita
uus kuningatar itselles on vasta kuin
on kukat kuihtunehet haudall' entisen.

Kuningas.

Haa, pappi röyhkeä! — Sa tiedätkö, mit' on
maan tapa? Kukkaköynnös, luotu kiertämään
kuninkaan puuta, suruja sen suistamaan,
iloja korottamaan, maljaa kaartamaan
ja kunnioittamaan sen kunniaa. Mut jos
maan tapa meitä, kuningasta, kahlitsee,
sen rikki revimme kuin tämän kukkavyön
ja maahan poljemme. Ken tääll' on kuningas?

Repäisee köynnöksen, jonka Ylimmäinen pappi on
yrittänyt ottaa Meiramin kädestä ja asettaa haudalle. —
Kaikki kansa polvillaan. — Sotilaat tuovat sisälle Puu-
tarhurin. Hänen jäljessään Mirjam ja Atys.

Sadanpäämies.

Kas, tässä tarhuri!

Puutarhuri.

O, armoa!

Meiram. Hän on
 mun kasvattajani.

Kuningas.
 Hän? Vapaaks päästäkää!

Puutarhuri
 polvistuen.
 Oi, kiitos, jalo neiti! — Suuri kuningas!

Mirjam
 nykien isäänsä.
 Kas, isä, oi, se Meiram on.

Atys.
 On, totta vie!

Meiram.
 Ma olen kuningatar nyt.
 Mirjam ja Atys polvistuvat.
 Ei niin, ei niin, —
 ah, kuningas!

Kuningas.
 Hän siskos onko?

Meiram. On, ja hän
 on veljeni, niin hyvät kumpikin
 ja lempeät.

Kuningas

häntä suudellen.

Sen uskon, koska sinut nään. —

Sua siskos linnaan seuratkoon. Mut veljesi
täst' asti olkoon ylin huoneenhaltiain.

Isäsi jääköön toimehen, min muuten hän
ois varmaan kadottanut sekä henkensä.

Se sua tyydyttääkö, unikukkani?

Meiram.

Jos sua ma tyydytän, niin onnellinen oon
halk' elon, ikuisuuden.

Kuningas.

Aika rientää, kuu
on kauas ehtinyt. Jo ennen huomenta
ma kanssa Meiram-yrtin, yössä kukkivan,
häävuotehelle käyn. — Mua seuratkaa!

Kansan kuoro.

Soikohon riemu
kansan ja maan!
Kirkas on otsa
kuninkahan.
Kuuhat se hautoja
umpehen huolii;
kansalta kaunis
kuningatar kuoli.
Hää-ilon humuun
huolet ne hukkuu,
kuningas kultansa
vierellä nukkuu.

Soikohon riemu
kansan ja maan!
Mennyt on murhe
ruhtinaan.

Kaikki pois, paitsi Ylim. pappi ja Ylim. huoneen-
haltia, jotka jäävät etualalle. — Vaitiolo.

Ylimmäinen pappi.

Noh, teiltä virka vietiin?

Ylimmäinen huoneenhaltia.

Teiltä enemmän,
kun viran arvo myös.

Ylimmäinen pappi.

Ei järky taivas, jos
maa järkkyykin. Mut tahdommehan katsastaa
me hyppyjä tään pienen pantterin.

Esirippu.

KOLMAS KUVVELMA.

Naikkammio. Meiram lepää ruhtinaallisessa puvussa.
Mirjam istuu hänen jalkojensa juuressa.

Mirjamin laulu.

N:o 3.

En itke huomenen huoliain,
vaan itken entistä onneain,
ma muistan raitojen rakkautta
ja sinikellojen siskoutta,
ja moni kyynel silmästäni vierii.

Ma muistan muinoista aikoain,
kun orjan lapsi ma olin vain,
kun paioin karkehin, avokauloin
ma taaton tarhassa leikin, lauloin,
ja moni kyynel silmästäni vierii.

Mun tunsii siellä puu jokainen,
ma tunsin riemut ja surut sen,
ma yössä ymmärsin tähtein mielen
ja päivin pääskyn ja kiurun kielen,
ja moni kyynel silmästäni vierii.

Nyt enää ymmärrä niitä en,
ma linnan korkean lapsosen,
nyt siniverka on siskojani
ja kullat, helmet mun heimoani,
ja moni kyynel silmästäni vierii.

Meiram
nyyhkyttäen.

Oi, Mirjam!

Mirjam
häntä kaulaten.

Anteeks anna, suurta surua
jos sulle tuotin. — Kuningas!

Kuningas on tullut edellisen aikana.

Kuningas.

Miks murheinen
mun punatulkkuni? Miks mieli rauhaton
mun rauhan öljypuuni? — Eikö linnassa
sun käskys enää käy kuin minun käskyni?
Ken loukkaaja?

Mirjam menee hänen viittauksestaan.

Meiram.

Ei kenkään, enhän surekaan.

Kuningas.

Ja sentään kyyneleissä silmäs kimmeltää. —
Mua epäiletkö? Enkö rakasta
sua niinkuin ennen? Enkö hyvä olekaan?
— Jotakin halajat?

Meiram.

En mitään. Hyv' on kuningas.
Ei halu sielussani ykskään herännyt,
jot' ei jo toivoissani täällä täytetty. —
Miks mulle hyvä niin on kuningas?

Kuningas.

Ja miksi

sa kuninkaallesi niin paha, että voit näin ihmetellä hänen hyvyttänsä? — Miksi? Oi, Meiram kulta, kuinka paljosta sua sentään kiittää saan!

Meiram.

Se vasta ihmettä! —

En tuota ymmärrä, ma tyttö tarhurin.

Kuningas.

Niin, maassa, taivahassa, veessä, vuorissa on paljon kaunista, jot' emme ymmärrä.

Meiram.

Mun vähän aikaa vasta tuntenut kuningas on.

Kuningas.

Kautt' taivaan, kerran vaan unessa ees jos sinut nähnyt oisin ma, yöt päivät pääksytellen, halki elämään sit' unta lauluin, huiluin oisin kiittänyt. — Mit' olin ennen kuin sun näin? Maan orja, niin. Mit' olen nyt? Maan herra, taivahan perijä, metsän prinssi, linnunlaulun mies. Siunattu, ylistetty! Suutelee häntä. Atys tulee.

Atys.

Suuri kuningas!

Sua templin ylimmäinen pappi tervehtää ja luokses tulla anoo.

Kuningas.

Pappi hornahan!

Atys.

Hän sanoo, ett' on hällä viesti jumalan.

Kuningas

käsi Meiramin ympärillä.

Tääll' on mun templini, tääll' on mun jumalain,
ihana, ijäinen, ei kultaa, kiveä
kuin hänen kuolleet kuvansa, vaan elävä,
lihaa ja luuta, lämmin! Yks on ijäistä:
mun Meiramini suukko, kahden hämärän
välillä viono.

Suutelee. — Ylimmäinen pappi on tullut edellisen
aikana muiden huomaamatta sisälle.

Ylimmäinen pappi.

Jatka, jatka, kuningas!

Lyö maahan templit, murskaa jumal'-alttarit,
mut vartioitse valtakuntas, maas!

Kuningas.

Ken uskaltaa? — Haa, kapinaa? Miss, sotilaat?
— Hoi, ohoi!

Sadanpäämies ja joukko sotilaita tulee.

Ylimmäinen pappi.

Ei täällä kapina, mut tuoll'
on turma!

Sadanpäämies.

Kuningas!

Kuningas.

Lyö maahan pappi!

Sadanpäämies.

Mun

sa salli ilmoittaa . . .

Kuningas.

Kuin? Miekkas hurmeinen,
tomussa itse, kasvos kauhun iskemät?
Mit' tapahtuu? Noh? Puhu! Haasta!

Sadanpäämies.

Kuningas!

On soihtu sytytetty, surmaa, kuolemaa
se levittää: maakunnat luopuu, kansa hillitön
kuin ukkospilvi vyöryy linnan kartanoon.
Sun valtakuntas horjuu, kuningas!

Kuningas.

Mik' on

tään kansan, äsken rauhallisen? Nyt se miks
on tuleen syttynyt? Mit' tahtoo multa maa?

Sadanpäämies.

En tiedä. Huhutaan, tää syy on kapinan:
Kuningas rikkonut on käskyt jumalain
ja templin lait, kun otti puolison

hän uuden, ennenkuin ol' kukat kuihtuneet
haudalla entisen . . .

Kuningas.

Haa, pappi kavala!

Tää sun on työtäs.

Ylimmäinen pappi.

Ei, vaan työtä jumalan,
sun pilkkaamasi!

Sadanpäämies.

Kansa uhriks vaativi
nyt puolisosi.

Meiram
parkaisten.

Ah!

Kuningas
vetäen miekkansa.

Sen sanan hengelläs
sa maksat, koira!

Ulkoa kuuluu melua ja aseiden kalsketta.

Kansa
ulkoa.

Surma Meiramille! Pois
pyhyiden häväisijä!

Sadanpäämies.

Kieltä totuuden

vain olen haastanut. Jos tuo on rikosta,
ma varmaan suurin rangaistava lien.

Kuningas aikoo jälleen syöksyä hänen kimppuunsa
Mirjam juoksee sisälle hengästyksissään.

Mirjam.

Oi, Meiram siskoni! Kaikk' kansa raivoten
sun huutaa nimeäs. Ne tulee tännepäin,
ne täällä on. — Käy eellä huoneenhaltia
viralta pantu. Pois!

Ovi reväistään auki. Kansa syöksee sisään, miekat,
keihäät käsissä. Heitä johdattaa Ylimmäinen huoneen-
haltia, joka myös lausuu kansan repliikit. Kansa säestää
häntä.

Kansa.

Miss' on hän? — Kuningas!
Kansa perääntyy epäröiden.

Kuningas.

Takaisin, kautta taivaan, kansa julkea!

Sadanpäämies.

Kuningas! Varoitin: on vaara suuri. Sun
ei enää henkes taattu. Voimaton
on vartio ja sotajoukko uskonon. —
Sa heitä kuuntele!

Ylimmäinen pappi.

Se myös mun neuvoni!

Kuningas

vihan vimmoissaan.

Ken kuninkaalliseen morsiuskammioon
 aseissa astuu? Enkö kuningas
 ma ole enää? Mitä multa tahtovi
 tää kansa?

Kansa.

Päätä Meiramin!

Kuningas.

Ei milloinkaan!

Tomuksi ennen menkööt valtakunnat, maat!

Kansa.

Sun päätäs myös, jos sit' et anna meille.

Kuningas.

En! —

Kautt' taivaan, ennen sata päätä poikki lyön.

Kansa aikoo rynnätä. Kuningas seisoo Meiramin
 turvana, miekka kädessään. Sadanpäämies ynnä pari so-
 tilasta on asettunut hänen sivulleen. Ylimmäinen pappi
 vartoo tyynnä syrjässä, käsivarret ristissä rinnan yli.

Meiram.

Ei, kuningas. Ei valtakuntas vaipua
 saa turmaan minun tähteni, et sinäkään,
 mun kuninkaani. Ennen käydä kuolohon
 ma tahdon. — Katso, kansa, tässä uhrisi!

Astuu esiin. Ylim. huoneenhaltia viittaa. Meiram
 sidotaan.

Kuningas.

Kuin? Kuolla tahdotko?

Meiram.

Niin, kuolla ennemmin
kun elää veripurppurassa. — Lähtekää!
Sanani kuulette, sen kuulee pappi myös,
tuo synkkä-otsa. Hänpä varmaan taata voi,
ett' ei jää täyttämättä kuolon tuomio.

Ylimmäinen pappi.

Ma takaan, että Meiram haudataan kannetaan
maan tavan mukaan, että tahto jumalain
näin täytetään ja rauha jälleen rakentuu.

Kuningas.

Mun tahtoani eikö kukaan kysy?

Ylimmäinen pappi.

Ei. —

Viittaa. Kansa poistuu vähitellen. Tempelin papit-
taret tulevat vienon soiton helistessä. Heittävät Meira-
min ylle valkean hunnun, sulkevat hänet piiriinsä ja vievät
pois laulaen: „Levoton on virta ja vierivä laine“. — Ku-
ningas on peittänyt kasvonsa vaipallaan. Mirjam ja Atys
itkevät.

Esirippu.

HINTA 3: 25.

M